

minna

Suomalainen Naisliitto ry 2/2025

MINNA-TUNNUSTUSPALKINTO s. 6

Hanna Ylöstalolle ja Salla Paajaselle

TYTTÖJEN TALOSTA YHTEISÖLLISYYTTÄ JA VOIMAA s. 11

NAISTEN ÄÄNI KAIKUU s. 26 ja 30

*– Yli 1300 naiselämäkertaa, näyttely
ja tuleva hanke*

Lukijalle	3
Pääkirjoitus: Yhdessä tasa-arvon asialla	4
Suomalaisen Naisliiton uusi hallitus 2026	5
Vuoden 2025 Minna-palkinto kahdelle rohkealle naiselle	6
Fredrika Wetterhoffin askelissa Hämeenlinnan seminaarissa.	9
Tyttöjen talosta yhteisöllisyyttä ja voimaa arkeen	11
Nuorisoasiainneuvos Arja Sutela: "Tärkeintä ovat vaikuttavat kohtaamiset asiakkaitten kanssa"	14
Susanna Pettersson on Vuoden Nainen 2025	16
Marjukka Helenius löysi eläkkeellä yhdistystoiminnan	18
Jaana Hirsikangas, UN Women: Tasa-arvon ja naisten oikeuksien edistäminen on aina ajankohtaista.	20
Vauhti päällä UN Women Salossa	22
Naisjärjestöjen Keskusliitto: Yhdessä olemme vahvoja	23
Nora Lisko in memoriam	24
Myös Suomeen naismuseo!	24
Kolumni: Kun rahat loppuvat, ajattelu alkaa.	25
Naisten Äänen tarinoita sanoin ja kuvin.	26
Jokaisen naisen elämä on tärkeä	28
Aurinko heliä kesäpäivillä Vaasassa.	28
Pohojosen naiset ossaa - Naisten ääni 2.0	30
Hämeenlinnan hurjat ja hurmaavat naiset.	32
Tunne- ja turvataidot ovat lasten oikeus	34
Tekoäly - ystävä, rakastettu, kollega, arjen apulainen, asiantuntija - vihollinen	36
Saavutettavuus-toimikunta tutkii direktiivejä ja ohjelmistotestauksia.	38
Kirja- ja leffaikkuna	39
Suomalaisen Naisliiton jäsenyhdistykset	43

minna 2/2025

PÄÄTOIMITTAJA
Kirsi Sand

TOIMITUSNEUVOSTO
Kukka Lehmusvirta (pj.) •
Nuppu Rouhiainen • Pirkko
Pietiläinen • Leena Rönkkö

KIRJOITTAJAT
Siru Hannula • Raili Ilola • Vuokko
Kangassuo • Maija Kauppinen •
Kukka Lehmusvirta • Inkeri Lehtimäki
• Katri Leino-Nzau • Maija Paavilainen

• Pirkko Pietiläinen • Kirsti Pohjonen •
Tuulikki Ritvanen • Nuppu Rouhiainen
• Leena Rönkkö • Kirsi Sand • Hia
Sjöblom • Marja-Riitta Tervahauta •
Tiina Tervaskanto-Mäentausta

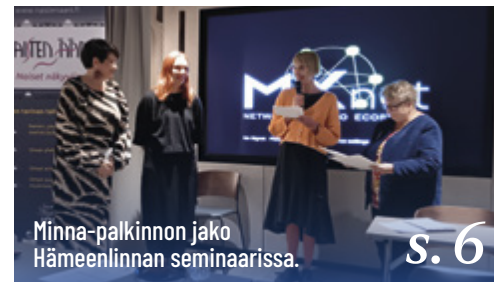
KUVAT
Hans Björknäs • Marjatta Björknäs
• Siru Hannula • Raili Ilola • Onni
Keskinen • Pirkko Koskiahde • Aino
Krohn • Anne Kurki • Lari Kuusisto /
UN Women Suomi • Pirkko Pietiläinen
• Leena Rönkkö • Kirsi Sand •
Hia Sjöblom • Riitta Supperi
• Kaisa Viitasalo

JULKAISIJA
Suomalainen Naisliitto ry •
Aurorankatu 17 A 11, 00100 Helsinki •
toimisto@suomalainennaisliitto.fi •
www.suomalainennaisliitto.fi

TOIMITUS
Kirsi Sand • 050 337 3352 •
minna@suomalainennaisliitto.fi

Minna-lehti on Kulttuuri-, mielipide- ja
tiedelevien Liiton Kultti ry:n jäsen.

GRAAFINEN SUUNNITTELU
Mari-Johanna Kettula

KUVA: KIRSI SAND

KUVA: ONNI KESKINEN

JULISTEKUVA: AINO KROHN

KUVA: KIRSI SAND

Hyvä lukija!

Tämä Minna-lehti nostaa jälleen naiset esiin.

Syksyn 2025 Minna-tunnustuspalkinnon voittajat ovat edistäneet työllään tasa-arvoa: tohtori Hanna Ylöstalo feminististä taloutta koskevalla tutkimuksellaan ja toimittaja Salla Paajanen rohkealla vaihdovuosiaktivismillaan. Ylöstalo nostaa esille naisten vaikutusmahdollisuudet talouden rakenteisiin. Taloudellisten mittareiden tavoittamattomiin jää kuitenkin naisten suuri työpanos kodeissa kasvattajana ja hoivaajana tai vapaaehtoistyössä – se työ jää yhä näkymättömäksi ja palkattomaksi.

Lehti kuvaa myös naisten elämänpolkua eri ikävaiheissa. Polun alussa ovat tärkeitä muun muassa lasten tunne- ja turvataitojen huomioiminen varhais- ja koulukasvatuksessa sekä tyttöjen tukeminen matkalla aikuisuuteen.

Suomalaisen Naisliiton Naisten Ääni-verkkojulkaisu täyttää tänä vuonna 10 vuotta. Yli 1300 naisen pienoiselämäkerrasta koostuva ja yhä karttuva verkkojulkaisu on valtava saavutus. Syksyn Naisten Ääni -näyttely Hämeenlinnassa nostaa esiin alueen merkkinaisia. Oulun EU-kulttuuripääkaupunkivuonna 2026 toteutuu uusi Naisten Ääni 2.0 -hanke.

Naisilla on ääni. Naisissa on voimaa.
Hyviä lukuhetkiä!

10.10.2025

KIRSI SAND
päätoimittaja

ETUKANNEN KUVA
Onni Keskinen • Kuvassa Minna-tunnustuspalkinnon 2025 voittajat Hanna Ylöstalo (vas.) ja Salla Paajanen

PAINOS
1500 kpl

ISSN 0358-8203 (painettu)
ISSN 2242-251X (verkko-PDF)

PAINO
Waasa Graphics • Vaasa • 2025

Seuraava Minna ilmestyy verkkolehtenä
maaliskuussa 2026.

YHDESSÄ TASA-ARVON ASIALLA

Suomalainen Naisliitto hyväksyi kevätkokouksessaan huhtikuussa 2025 uuden strategian vuosille 2025-29. Tässä yhteydessä ei syntynyt juuri keskustelua strategian sisällöstä, tai mitä siihen kirjoitetut asiat käytännössä tarkoittavat. Jäin kaipaamaan parempaa keskustelua ja siksi päädyimme, että kokoontuessamme elokuun lopulla yhdistysten kanssa yhteen miettimään toimintasuunnitelmaa 2026 on oivallinen tilaisuus avata, miten uusi strategia viedään käytäntöön.

Naisliitolla on kuusi eri puolilla Suomea toimivaa yhdistystä: Tornio, Oulu, Vaasa, Jyväskylä, Hämeenlinna ja Helsinki. Touku-kuussa kaikille lähetettiin kysely, jossa pyydettiin vastaamaan kolmeen kysymykseen: 1) Vuoden 2026 painopisteet toiminnassa?, 2) Millaisia uusia toimintamuotoja voitaisiin ottaa käyttöön? ja 3) Mitkä ovat talouden prioriteettialueet 2026? Näistä tehty yhteenveto ja Naisliiton uusi strategia 2025-29 toimivat pohjamateriaalina, kun lähdimme yhdessä rakentamaan pohjaa toimintasuunnitelmalle 2026.

YHDESSÄ TEKEMISESTÄ VOIMAA

Yhteisessä ideariihessä pohdimme kahdessa ryhmätyös-

kentelysessiossa, mitä Naisliiton arvot ja uuden strategian (www.suomalainennaisliitto.fi) viisi tavoitetta meille käytännössä avainsanana on YHDESSÄ tekeminen. Halutaan kaikille avoin osallistuminen tilaisuuksiin, sisäinen arvostus ja hyvänsuopuus sekä samalla, että erilaiset mielipiteet ovat hyväksyttäviä. Halutaan suuntautua ulospäin ja osallistua erilaisiin, Naisliiton arvoihin liittyviin mielenilmauksiin, esimerkiksi Naistenpäivän marssi, Pride-tapahtumat.

Ensimmäisenä ja toisena tavoitteena on lisätä yhteistyötä sekä Naisjärjestöjen että Naisliiton yhdistysten kesken. Nähdään, että isoja asioita saadaan eteenpäin vain yhteistyössä muiden kanssa. Ulospäin vaikuttaminen on tärkeää. Henkilökohtaisista kontakteista syntyy rakenteellisia yhteyksiä, kun voimavarat yhdistetään – yhdessä tasa-arvon asialla. Jotta tutustutaan, on tärkeää kutsua uusia henkilöitä mukaan omiin paikallisiin tilaisuuksiin. Etäyhteyksien kautta voidaan osallistua muiden järjestämiin tilaisuuksiin ja järjestää itse kaikille avoimia webinaareja. Voidaan myös jakaa mielenkiintoiset jäsenillat tai koulutukset laajemmin.

KUVA: ANNE KURKI

ULOSPÄIN SUUNTAUTUNUT Viestintä

Kolmantena tavoitteena on Naisliiton viestinnän tehostaminen. Nostetaan omassa viestinnässä naisasia keskiöön ja jaetaan systemaattisesti muiden, esimerkiksi UN Women tai Mothers in Business, viestejä. Naisliiton viestinnässä korostuu neljä ulospäin suuntaavaa toimintaa: Naisten Ääni -pienoiselämäkerrat mukaan lukien Oulu kulttuuripääkaupunki 2026 ja Naisten Ääni 2.0, Naismuseo-hanke, Minna-lehti ja Saavutettavuus-työ. Viestinnän tehtävänä on tukea näiden viestien levitystä ulospäin ja samalla on tärkeää varmistaa, että viestit saadaan jakeluun kaikissa Naisliiton omissa some- ja muissa kanavissa. Naisliitto on uudistamassa vuonna 2026 net-

tisivuun, uudistus tukee sekä ulkoista että sisäistä viestintää.

KESKITTYMINEN TOIMINNAN PÄÄTARKOITUKSEEN

Neljäntenä tavoitteena on toiminnanohjauksen ja talouden tehostaminen. Naisliitto on aikaan saanut testamenttilahjoituksia, joilla on luotu taloudellinen perusta toiminnalle. Aika ajoin on käyty kiivastakin keskustelua siitä, mihin Naisliiton taloudenhoidossa pitäisi keskittyä, ylläpitämään saatua varallisuutta vai suuntaamaan enemmän rahaa toimintaan. Ideariihessä, ja sitä ennen taloustoimikunnan strategiapäivässä, tästä käytiin monitahoinen keskustelu. Lopputulemana on, että nyt on tarkoituksenmukaista realisoida

osa omaisuudesta. Saadulla rahalla turvataan Naisliiton monipuolinen toiminta vuonna 2026 sekä tulevina vuosina ja osittain uudelleensijoitetaan rahoja.

Viidentenä tavoitteena on Naisena olemisen tänään ja huomenna-toiminnan kehittämisessä. Ideariihessä pohdittiin, mitä erityisesti halutaan nostaa ensi vuoden teemaksi, ja miten sitä käytännössä toteutetaan. Todettiin että vaikka Naisliiton jäsenistö koostuu pääasiassa 55+ henkilöistä, niin heidän lähipiirinsä kautta tavoitetaan laajemmin eri-ikäisiä naisia. Koetaan, että tämän päivän Suomessa ja laajemmin maailmalla ilmenevä tasa-arvon takapakki näkyy monissa asioissa, ja se herättää eri-ikäisten naisten kiinnostusta naisten oikeuksia ja mahdollisuuksia kohtaan. Yhte-

sellä voimalla voimme vastata tähänkin haasteeseen.

YHDESSÄ TASA-ARVON ASIALLA

On hyvä aika nostaa yhteistä näkemystä siitä, mihin uskomme, miten toimimme ja millaista yhteiskuntaa haluamme rakentaa yhdessä jäsenyhdistysten ja verkostokumppaneiden kanssa.

Hyvänä esimerkkinä tästä oli iloinen uutinen alkusyksyltä, että toinen Naistenpäivän marssi 8.3.2026 toteutuu! Me, Suomalainen Naisliitto ja sen kuusi jäsenyhdistystä, kokoamme omat joukkomme yhteen ja tulemme innolla mukaan marssimaan.

NUPPU ROUHIAINEN
puheenjohtaja
Suomalainen Naisliitto

SUOMALAISEN NAI SLIITON SYYSKOKOUS VALITSI LIITON UUDEN HALLITUKSEN

TEKSTI JA KUVAT: KIRSI SAND

Lauantaina 4.10.2025 pidettiin Hämeenlinnassa Suomalaisen Naisliiton syyskokous, puheenjohtajana **Sari Rautio**. Helsingin yhdistyksen jäsen **Nuppu Rouhiainen** valittiin Naisliiton puheenjohtajaksi vuosiksi 2026 - 2027.

Yhdistyksen jäsen **Kirsti Pohjonen** kutsuttiin Naisliiton kunniajäseneksi. **Marjukka Helenius** sai Naisliiton kultaisen ansiomerkin. Tornion yhdistyksen jäsenelle **Raili Ilolalle** luovutettiin kunniakirja hänen Naisten Ääni -verkkojulkaisuun kirjoittamistaan 110 pienoiselämäkerrasta. Lämpimät onnitte-
lut kaikille! ☺

Suomalaisen Naisliiton hallitus 2026. Vasemmalta lukien liiton sihteeri Jatta Bucht ja hallituksen jäsenet: Eeva-Riitta Hiekkanen (Jyväskylä), Heljä Majamaa (Helsinki), Raili Ilola (Tornio), Kukka Lehmusvirta (Hämeenlinna), Marja-Riitta Tervahauta (Tornio) ja takarivissä Nuppu Rouhiainen (puheenjohtaja, Helsinki) ja Vuokko Kangassuo (Vaasa). Kuvasta puuttuu Annemari Vanhaviitakoski (Vaasa).

Syyskokous järjestettiin Hämeenlinnassa hotelli Vaakunassa.

Toimittaja Salla Paajanen (vas.) ja tohtori Hanna Ylöstalo vastaanottivat Minna-tunnustuspalkinnon Hämeenlinnan seminaarissa.

VUODEN 2025 MINNA-PALKINTO KAHDELLE ROHKEALLE NAISELLE

Suomalainen Naisliitto jakoi tämän vuoden Minna-tunnustuspalkinnon kahdelle ansioituneelle naiselle: feministisen talouden tutkijalle, apulaisprofessori Hanna Ylöstalolle ja naisten vaihdevuosien hoidon puolestapuhujalle, toimittaja Salla Paajaselle. Palkinnot julkistettiin Minna Canth -seminaarissa Hämeenlinnassa 5.10.2025.

TEKSTI: KIRSI SAND · KUVAT: ONNI KESKINEN

Suomalainen Naisliitto ry:n vuonna 2019 perustama valtakunnallinen Minna-tunnustus-palkinto jaetaan joka toinen vuo-

si. Opetusneuvos Hilja Vilkkemaa Stipendisäätiön rahoittama palkinto myönnetään naisille, jotka vaikuttavat eriarvoisuuden vä-

hentämiseen ja edistävät tasa-arvoa teoillaan, puheillaan, aloitteillaan, kirjoituksillaan tai taiteellaan.

FEMINISMIÄ TALOUTEEN

Tampereen yliopistossa sukupuolentutkimuksen oppialavastaavana työskentelevä apulaisprofessori **Hanna Ylöstalo** veti yhdessä tutkijakollegojensa kanssa feminististä taloutta ja talouspolitiikkaa koskevaa tutkimushanketta. Ylöstalo oli myös pääkirjoittajana ryhmän julkaisussa *Feminismiä talouteen, opas kriittiseen talouslukutaitoon* (Gaudeamus 2024). Teos tekee talouden valtarakenteita ymmärrettäviksi eri-ikäisille ja eri asemissa oleville naisille.

– Tuntuu hienolta saada tunnustus työstä, jota olen tehnyt yli 20 vuoden ajan koko sydämelläni. Olen myös valtavan ilahtunut siitä, miten moni on innostunut kirjastamme. Palkinto kertoo, että olemme onnistuneet puhuttelevaan ihmisiä myös tutkijayhteisön ulkopuolella, Hanna Ylöstalo sanoo.

Ylöstalo kiittää myös tutkimusryhmäänsä ja kirjan kansakirjoittajia **Heini Kinnusta**, **Emma Lambergia** ja **Inna Perheentupaa**.

HOIVATYÖN ARVO YHÄ NÄKYMÄTÖNTÄ

Hanna Ylöstalon mukaan feministiset poliittiset talouden tutkijat ovat osoittaneet, että hoiva ja muu "naistapainen" ta-

loudellinen toiminta on yhteiskunnassa aliarvostettua ja usein näkymätöntä.

– Hoivatyö on matalasti palkattua työtä ja julkisen sektorin työnä siitä puhutaan pelkästään kustannuksena. Valtaosa siitä on kuitenkin palkatonta työtä esimerkiksi kodeissa, ja silloin se on täysin näkymätöntä talouspolitiikassa ja sen mittareissa.

– Yhteiskuntamme ei pyörisi ilman tätä pääosin naisten tekemää työtä,

mutta silti siitä puhutaan ikään kuin se olisi rasite julkiselle taloudelle. Tämä hierarkia naisten ja miesten taloudellisen toiminnan arvostuksen välillä on yksi merkittävä syy yhteiskunnalliselle epätasa-arvolle, Ylöstalo toteaa.

Taloudellinen asema ja toiminta talouden piirissä ovat sukupuolittuneita.

– Naiset esimerkiksi työskentelevät useammin julkisella sektorilla ja hoiva-aloilla kuin miehet, naiset käyttävät suuremman ajan palkattomaan kotityöhön ja naiset ovat keskimäärin miehiä köyhempiä ja riippuvaisempia sosiaaliturvasta ja julkisista palveluista.

Hanna Ylöstalo muistuttaa, että talouspolitiikan päätökset, kuten sosiaaliturvaleikkaukset, osuvat usein erityisesti naisiin

ja pienituloisiin. Julkisten hoivapalveluiden "tehostaminen" puolestaan heikentää usein naisten työoloja ja palkkoja ja siirtää hoivaa koteihin etenkin naisten palkattomaksi työksi.

SOSIAALINEN UUSINTAMINEN OSAKSI TALOUTTA

Feministisessä talousajattelussa talous nähdään kokonaisuutena, johon kuuluu markkinatoiminnan ja palkkatyön ohella myös sosiaalinen uusintaminen – esimerkiksi lasten kasvatusta, kotityö, vapaaehtoistyö ja naapurapu. Valtaosa tästä työstä on palkatonta, ja naiset kantavat siitä suurimman vastuun.

FEMINISMI POPULARISOITUU

Feminismistä on tullut trendikästä ja sillä myydään vaikka T-paitoja tai voimaantumiskoulutuksia. Aatteen popularisointumisen on Hanna Ylöstalon mielestä kaksiteräinen miekka. Hänen mukaansa ilmiö tuo tärkeitä kysymyksiä esiin ja lisää näkyvyyttä, mutta voi samalla ohjata huomion turvallisiin ja helpommin hyväksyttäviin teemoihin.

– Populaarifeministiset kampanjat esittävät näkyvyyden itsessään poliittisena tekona, mutta näkyvyys itsessään ei kavenna palkkaeroja. Lisäksi kulutuksen esittäminen feministisenä tekona on kyseenalaista, koska kulutuskulttuuriimme sisältyy valtavasti epätasa-arvoisuuksia luonnonvarojen ylikulutuksesta globaalin etelän tyttöjen ja naisten riistoon.

Vuoden 2025 alussa Ylöstalo aloitti Koneen Säätiön rahoit-

taman kolmivuotisen tutkimus-
hankkeen *Populaarifeminismiä
Pohjoismaassa: Kapitalismin uusi
henki ja popularisoidut protestit*.
Hankkeessa hän tutkii uuden tut-

kimusryhmänsä kanssa feminis-
min popularisoitumisen poliittis-
ta taloutta sekä yhteiskunnallisen
muutoksen ehtoja ja mahdolli-
suuksia 2020-luvun Suomessa.

VAIHDEVUOSIAKTIVISMIN PUOLESTA

Toimittaja Salla Paajanen on työskennellyt lähes 40 vuotta eri mediataloissa ja vuodesta 2022 lähtien vapaana journalistina. Minna-palkinto on tunnustus hänen tekemästään työstä naisten vaihdevuosien tunnistamiseksi ja osaamisen vahvistamiseksi julkisessa terveydenhoidossa.

– Olen palkinnosta todella ilah-
tunut ja myönteisesti yllätynyt
siitä, että vaihdevuosiaktivismi
saa tällaisen huomionosoituksen,
Salla Paajanen hymyilee.

Paajanen on tuonut julkiseen
keskusteluun ja päättäjien tie-
toisuuteen vaihdevuosi-ikäisten
naisten hoitopolkujen puutteet.
Hän oli yhtenä aloitteentekijänä
vuoden 2024 kansalaisaloittees-
sa, joka pyrki vahvistamaan vaih-
devuosien hoitoa perusterveyden-
huollossa. Aloite sai yli 26 000
allekirjoitusta mutta ei edennyt
eduskuntaan.

– Kansalaisaloitteen idea tuli
tamperelaiselta gynekologi **Mai-
ja Kajanilta**. Minusta tuli vaih-
devuosiaktivisti omien, vaikei-
den vaihdevuosioreideni vuoksi.
Avauduin oireistani, mutkikkaas-
ta hoitopolustani ja estrogeenin
ihmeitä tekevstä vaikutuksesta
aluksi Facebookissa omille ka-
vereilleni. Siitä syntyi valtaisa
vertaistuen purskahdus, ja pian
huomasin olevani taivastelemas-
sa vaihdevuosi-ikäisten naisten
terveydenhoidon tilaa ja kalliita
erikoislääkärikäyntejä myös nais-
tenlehtien kansissa ja televisiossa.

– Ideoin vaihdevuosista Yl-
le asiaohjelmasarjaa televisioon.
Idea ei mennyt läpi. Kohderyhmä
oli Ylen asiaohjelmistolle väärä,
liian iäkäs.

Onneksi hor-
moniasiat pääsi-
vät televisioon
edes draamasar-
jassa. Salla vink-
kasi Maija Kaja-
nia kertomaan
oman ideansa
tamperelaiselle
ohjaaja-käsikir-
joittaja **Johan-
na Vuoksen-
maalle**. Syntyi
draamakome-
dia *Hormoni!*,
josta nähdään
Ylellä jo toinen kausi.

KYSEESSÄ PUOLEN MILJOONAN
TYÖIKÄISEN NAISEN HYVINVOINTI

– **Suomen työllisyystavoit-
teiden** ja työelämässä pitkään
jaksamisen kannalta työikäisten
naisten hyvinvointi on erittäin
tärkeää. Esimerkiksi kunta-alal-
la naisten osuus työntekijöis-
tä voi olla paikoin jopa 80%,
Salla Paajanen korostaa. – Kun
vaihdevuosi-ikäinen saa ajois-
sa apua estrogeenin vähyyteen,
sairauspoissaolot voivat vähen-
tyä ja työurat pidentyä. Kyse on
puolen miljoonan työssäkäyvän
suomalaisnaisen hyvinvoinnista
– ei vain ”naisten vaivoista” tai

siitä, että ”ainahan naiset ovat
ikääntyneet”.

Oikea-aikainen hoito ja kal-
liiksi käyvien väärin tutkimus-
ten välttäminen
myös säästäisi-
vät kustannuk-
sia.

Salla Paaja-
nen uskoo, et-
tä julkinen kes-
kustelu on vai-
kuttanut halli-
tusohjelmaan:
ensi kertaa vaih-
devuodet mai-
nitaan sen kir-
jauksissa, joissa
korostetaan oi-
reiden tunnis-
tamista ja hy-
vää hoitoa työterveyshuollossa.
Lisäksi vaihdevuosien Käypä
hoito -suositukset valmistuivat
syyskuussa 2025. Paajanen muis-
tuttaa kuitenkin, että kaikki nai-
set eivät kuulu työterveyshuollon
piiriin, eivätkä sen sopimukset
aina kata gynekologikäyntejä.

NAISJÄRJESTÖJEN
JOUKKOVOIMA TUEKSI

Naisjärjestöissä Salla Paaja-
nen näkee suuren voimavaran.
Hän toivoo naisjärjestöiltä lisää
näkyvyyttä ja tukea vaihdevuosi-
kysymyksissä, jotta tulevat mah-
dolliset kansalaisaloitteet saisivat
laajemman yleisön ja poliittisen
painoarvon. ☺

1. Näyttely ”Pimeys on täynnä valoa”. KUVA: KAISA LAURI 2. Juha-Matti Granqvist puhui Jean Sibeliuksen lapsuuden tärkeistä naisista. KUVA: KIRSI SAND 3. Mervi Friman kertoi Wetterhoffin vaivoista. KUVA: ONNI KESKINEN

FREDRIKA WETTERHOFFIN ASKELISSA HÄMEENLINNAN MINNA CANTH -SEMINAARISSA

*Minna Canth -seminaaripäivä 5. lokakuuta tarjosi osallistujille kiinnostavaa
ohjelmaa. Aamupäivällä vieraat saivat valintansa mukaan tutustua
Hämeenlinnan taidemuseoon tai vieraila Sibeliuksen syntymäkodissa.
Puolilta päivin kokoonnuttiin kuuntelemaan mukaansa tempaavaa esittelyä
kaupungin merkkinaisesta Fredrika Wetterhoffista.*

TEKSTI: KIRSI SAND

Hämeenlinnan taidemuseon
kierroksella kuultiin museon
kulttuurihistoriallisesti arvok-
kaiden rakennusten mielenkiin-
toisesta historiasta sekä museon
kokoelmista, joiden perustana
ovat Viipurin taidemuseossa esi-
llä olleet teokset. Ryhmä tutustui
museopalveluvastaava **Kim Lin-
dertzin** opastamana hämeenlin-
nalaislähtöisen **Jukka Korkeilan**
laajaa ja monimuotoista taiteel-

lista tuotantoa esittelevään näyt-
telyyn ”Pimeys on täynnä valoa”.
Sibeliuksen syntymäkodin tar-
josi elämyksellisen miljööön tut-
kija **Juha-Matti Granqvistin**
luennolle Sibeliuksen perheen
naisista. Kiinnostava 1800-luvun
lopun säätyläiselämää kuvaile-
va esitelmä valaisi nuoren Jean
Sibeliuksen (1865-1957) ja sisar-
rusten lapsuutta. Perheen isän
kuoltua Maria-äiti jäi leskeksi

vain 27-vuotiaana. Perhe muutti
asumaan isoäiti Julianan kotiin
ja Janne ja sisarukset varttuivat
vahvaluonteisen isoäidin sekä
naimattomien tätien vaikutus-
piirissä.

FREDRIKA, TYTTÖJEN KASVATUKSEN
NÄKEMYKSELLINEN EDELLÄKÄVIJÄ

Päivän seminaarin avasi Hä-
meenlinnan yhdistyksen puheen-

TYTTÖJEN TALOSTA YHTEISÖLLISYYTTÄ JA VOIMAA ARKEEN

TEKSTI JA KUVAT: LEENA RÖNKÖ

Näyttelijä Henna-Maija Alitalo eläytyi Fredrikan rooliin. KUVA: ONNI KESKINEN

johtaja **Pirkko Keskinen**. Seminaarin aiheena oli Hämeenlinnan rohkean vaikuttajanaisen, **Fredrika Wetterhoffin** (1845-1906) elämäntyö. Fredrika perusti Hämeenlinnaan vuonna 1885 nimeään kantavan tyttöjen ompelu- ja kudontakoulun, ”työkoulun” tavoitteenaan opettaa tytöille käden taitoja. Wetterhoff juhlii tänä vuonna 140-vuotista toimintaansa.

Fredrika Wetterhoff -säätion toiminnanjohtaja **Hillevi Kaarlenkaski** toi säätion tervehdyksen. Säätion tehtävänä on edistää käsi- ja taideteollisuutta, muotoilua ja niiden ammattitaitoa. Säätio omistaa Wetterhoff Oy:n, joka vastaa nykypäivän liiketoinnasta ja myymälästä.

Tietokirjailija, KT **Mervi Fri-man** kertoi Fredrika Wetterhoffin elämästä. Perhe asui Hatulassa Inkalan kartanossa. Fred-

rika oli jo nuoruudessaan voimakastahtoinen ja opinhaluinen. Säätyläisperheen tyttäret saivat kotiopettajattarilta opetusta käsitöissä, kielissä ja seurustelutaidossa.

Fredrika oli yhteiskunnallisesti aktiivinen ja halusi murtautua ulos sääty-yhteiskunnan luomasta kuplasta. Hän uskoi erityisesti lukutaidon merkitykseen ja halusi antaa oppimisen mahdollisuuksia niillekin, joilla ei ollut siihen edellytyksiä. Hänen perustamansa työkoulu opettikin sekä työväenluokan että säätyläisperheiden tytöille käsityötaitoja ja soi mahdollisuuden valmistua ammattiin.

Fredrika oli kielitaitoinen – hän puhui ja kirjoitti ranskaa sekä saksaa sujuvasti – ja hänellä oli verkostoja paitsi kotimaassa myös ulkomailla. Niiden kautta hän sai tietoa ja vaikutteita

tyttöjen koulutuksesta muualla Euroopassa. Modernisti ja ennakkoluulottomasti ajattelevan Fredrikan lähimpiä tukijoita kotimaassa olivat mm. sisar Rosina Wetterhoff sekä kollega ja ystävä Lucina Hagman. Ulkomaisia vaikuttajia olivat mm. Ellen Key ja Sonja Kovalevsky.

Fredrika Wetterhoffin henkinen perintö heijastuu toimintaan yhä. Hänen luomansa käsi- ja taideteollisuusalan koulutusohjelmat jatkavat modernissa muodossaan Hämeen ammatikorkeakoulussa HAMKissa ja Ammattiopisto Tavastiassa.

Wetterhoffin jyrä 1800-luvulla rakennettu talo kohoaa edelleen historiallisen Hämeenlinnan katukuvassa. Rakennus toimii yritys- ja kulttuuritalona sekä käsityömyymälänä.

FREDRIKA YLLÄTTI PALOPUHEELLA

Luennoitsijan lopetellessa puheenvuoroaan luentosalin ovi lennähti äkisti auki ja saliin pyyhälsi itse Fredrika Wetterhoff kuin raikas tuulenpuuska, mustassa puvussaan, nutturassaan ja pyöreissä silmälasissaan yllättäen kaikki. Hän aloitti välittömästi kiihkeän ja pelottoman puheen, jossa kuulijakunta sai ripitystä ennakkoluuloista ja jossa korostettiin tyttöjen työkoulun tärkeyttä nuorten naisten kasvatuksessa ja heidän tulevaisuutensa turvaamisessa. Näyttelijä **Henna-Maija Alitalon** esittämä, Fredrika Wetterhoffin kirjedokumentteihin perustuva Fredrika-monologi sai ihastuneet suosionosoitukset. Esitys herätti sekä naurua että oivalluksia – ja pieniä pistoksia, kun tajusimme, että nykypäivänkin asenteissa on yhä korjattavaa. ☺

Tyttöjen talon ohjaajat Tiina Lindgren ja Jenni Kouch.

*Viime vuonna 20-vuotisjuhliiaan viettänyt Tampereen Tyttöjen Talo®
on osa suomalaista Setlementtiliikettä ja yksi yhdeksästä
valtakunnallisen Tyttöjen Talo -verkoston talosta. Toiminta on
suunnattu 12-29-vuotiaille pirkanmaalaisille tytöille ja nuorille naisille
sukupuolen moninaisuus huomioiden.*

Tyttöjen Talon toiminnan tavoitteena on tarjota tytöille tukea eri elämäntilanteissa sekä lisätä tyttötyön asiantuntemusta, kehittää työmenetelmiä, moniammatillista verkostotyötä ja kulttuurista nuorisotyötä.

Tapaan Tyttöjen Talon ohjaajat **Tiina Lindgrenin** ja **Jenni Kouchin** 'Tytteksen' viihtyisässä olohuoneessa.

– Perusiltoina täällä on 10-18 nuorta. Osa heistä tulee suoraan koulusta tekemään läksyjä, osa ihan vain viettämään aikaa. Osa hakee tukea lääkelaskuissa, cv:n päivittämisessä tai näyttösuunnitelmien tekemisessä. Osa käy kerran viikossa, osa joka päivä. Joku on käynyt tietyn aikakauden, ja tulee takaisin, kun on tarve jutella. Teemme myös yksilötyötä, ja meillä on opiskelijoita harjoittelemassa, Tiina ja Jenni kertovat.

– Kiinnitämme paljon huomiota yhteisöllisyyden rakentamiseen, ja se onkin kehittynyt koko ajan. Nuoret ovat ihania, ymmärtäväisiä ja arvostavia toisilleen. He antavat paljon yhteisölle ja yhteisö heille. Parhaat keskustelut syntyvät joskus silloin, kun me ei olla tässä, vaikka ollaan paikalla. Uutta ovat vertaisryhmät, esimerkiksi nuorten oma-aloitteisesti keräämä iso ryhmä. Turvallisemman tilan periaatteet toteutuvat hyvin. Ne liittyvät siihenkin, miten nuori puhuu itsestään ja toisista. Jos nuori sanoo todella rumasti itsestään tai kehostaan, niin silloin

puutumme siihen. Kerromme, että täällä pyrimme pois itsensä mollaamisesta tai alaspäin painamisesta. Kunnioitamme nuorten rajoja; Jenni esimerkiksi kysyy taideryhmässä aina, haluaako nuori hänen kommentoivan työtään. Yllättävän vähän on tilanteita, joihin pitää puuttua, enemmän se on sellaista hienosäätöä, tyyliin: – Hei, kannattaisiko tuota pohtia vähän enemmän?

Ohjaajat kuuntelevat herkäällä korvalla nuorten toiveita ja tarjoavat nuorille mahdollisuuksia tehdä erilaisia asioita. Juhlita, teemapäiviä ja tapahtumia suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä. Suosittuja ovat yhteisöllinen kokkaaminen ja kaverikahvila alle 18-vuotialle, jotka haluavat tutustua uusiin ihmisiin.

– On ilo nähdä, kuinka erilaiset nuoret voivat olla keskenään niin, että ikä unohtuu, Tiina toteaa.

SEKSUAALIVÄKIVALTATYÖ TYTTÖJEN TALOLLA

– **Seksuaaliväkivaltatyö** Tyttöjen Talossa on vakauttavaa ja kohtaavaa. Osa nuorista tulee ohjattuna esimerkiksi koulusta tai Seri-tukikeskuksesta. Osa on kuullut kavereilta, että tällainen maksuton palvelu on olemassa. Mitään lähetettä ei tarvita; täällä käyminen on vapaaehtoista. Tapaan nuoren 10 kertaa maksimissaan. Pidän myös vertaisryhmiä nuorille, joille on tehty seksuaaliväkivaltaa, sekä koulutan väkivaltaan ja seksuaalisuuteen

liittyvistä teemoista, seksuaaliväkivaltatyöntekijä **Sini-Satu Kuninkala** kertoo.

Nuorimmat asiakkaat ovat 13-vuotiaita, suurin ryhmä 16-20-vuotiaita. Hän tapaa lähes sata nuorta vuodessa.

– On hyvä asia, että he uskaltavat tulla tänne. Asioita ei tarvitse yksin pitää salaisuutena. Laajasti suostumuksesta ja sen puutteesta keskusteleminen madaltaa puhumista. Tapahtunut ei ole oma vika eikä häpeä. On lupa tulla omien tunteiden kanssa ja hakea apua, vaikka mitä olisi sattunut.

Seksuaaliväkivalta voi romauttaa nuoren koko maailmankuvan; turvallisuuden palauttaminen on keskeistä. Yhdessä kalastellaan työskentelyn fokus ja menetelmät. Seksuaalitrauma on usein hyvin kehollinen; etsitään maadoittavia keinoja, esimerkiksi hengittelyä. Traumaan liittyy vahvasti se, että mieli haluaa välttää tuskallisesta asiasta puhumista. Joskus mieli sulkee raiskauksen vuosiksi pois; eikä ketään voi pakottaa puhumaan. Seksuaaliväkivaltatyössä ei ylipäätään keskitytä itse tapahtumaan, vaan arkeen, joka on ympärillä. Yhdessä kartoitetaan, mitkä ovat vaikeita tilanteita. Ovatko ne paniikki- tai unihäiriöitä, takauomia? Etsitään niitä asioita, jotka ovat ennenkin tuottaneet mielihyvää, ja keinoja, joita nuori voi itse keksiä. 13-vuotiaan keinot ovat erilaisia kuin 28-vuotiaan. Työtä ohjaa toivo: vaikka tuntuisi kuinka pahalta, se ei ole aina niin, Sini-Satu kertoo.

Sini-Satu Kuninkala.

Vanhemmille kertomisesta on useimmiten hyötyä, mutta tilanteet vaihtelevat sen perusteella, mistä on ollut kysymys tai kuka on ollut tekijä. Jos nuori haluaa, vanhemmat voivat olla mukana tai tulla käymään, tai nuori voi saada oman työntekijän samassa talossa toimivasta Välitä! -yksiköstä. Joskus vanhemmille on vaikea kertoa koetusta väkivallasta, siinä voi olla tukena. Jos hän on alle 18-vuotias, asiat tulevat tavalla tai toisella vanhempien tietoon jo lainkin perusteella. Yli 18-vuotias päättää itse, kenelle puhuu.

TILAA OMANLAISELLE TYTTÖYDELLE

Tyttöjen Talon työ on kulttuuri- ja sukupuolisensitiivistä. Nuorten tausta on kulttuurisesti moninainen, suomen ja englannin lisäksi Tyttöjen Talolla kuulee monia muitakin kieliä. Jokainen määrittelee sukupuolensa itse. Tyttökselle voi tulla, vaikka su-

kupuoli olisi harkinnassa tai olisi transnainen tai muunsukupuolinen. Tyttötyön keskeinen tehtävä on vahvistaa sitä, että on monta tapaa olla tyttö ja nainen, toteuttaa sukupuoltaan.

Työryhmä on huolissaan naisvihan lisääntymisestä. Sini-Satua huolestaa seksuaalikasvatuksen puute ja ymmärtämättömyys kunnioittaa toisen rajoja.

– Olisi tärkeää, että kaikille lapsille opetetaan tunnetaitoja ja jokaisen rajojen kunnioittamista sekä kysymään lupaa kaikkeen koskemiseen. Silloin lapsi olisi oppinut puhumaan jo ennen murrosikää siitä, miten häntä saa koskettaa. Tiinan ja Jennin mielestä myös ulkonäköpaineet ovat lisääntyneet, esimerkkinä laihuuksihanteen paluu ja 0-size-tavoite. Naisten kehoa kontrolloidaan ulkoapäin mainonnankin avulla.

– Voimme olla vastavoimana vastakkainasettelulle ja ilkeille puheille kiinnittämällä huomiota siihen, miten puhumme eri tilanteissa, kommentoimme it-

seämme, ja vaikuttamalla siihen, millaista maailmaa, asenteita luomme.

Työ kantaa: palautekyselyissä nuoret kertovat: – On löytänyt uskoa itsen. – Olen löytänyt omaa ääntä. – On voinut tulla tänne ja olla oma itsensä. – On turvallista. – Voidaan pohtia, mitä 'olla oma itsensä' merkitsee. Viime päivien nuorten lausahduksetkin kertovat Tyttöjen Talon merkityksestä: – Tyttis on toinen koti. – Jos Tyttistä ei olisi, en tiedä mihin menisin. – Tuntui kuin kauhea paino olisi pudonnut hartioilta, kun sain ensimmäistä kertaa kerrottua jollekin kokemastani seksuaaliväkivallasta. – Saan aina apua ja tukea elämän pulmatilanteissa ja saan olla oma itseni – lisäksi toki tee ja toisten seura.

Tyttöjen Talon aikuiset ovat aidosti kiinnostuneita jokaisesta nuoresta ja kaiken maailman ilmiöistä, eivätkä tiedä valmiiksi, mitä elämä ja juuri tämä nuori ihminen on. Tähän voimme omienkin nuorten kanssa pyrkiä. ☺

Nuorisoasiainneuvos Arja Sutela:

"TÄRKEINTÄ OVAT VAIKUTTAVAT KOHTAAMISET ASIAKKAITTEN KANSSA"

Oululainen Arja Sutela on työskennellyt koko pitkän uransa nuorten parissa. Viimeisimpänä hän toimi Nuorten Ystävät ry:n pääsihteerinä.

TEKSTI: PIRKKO PIETILÄINEN JA TIINA TERVASKANTO-MÄENTAUSTA
KUVA: PIRKKO PIETILÄINEN

KESÄTYÖ JOHDATTI ARJA SUTELAN TULEVALLE URALLE

Arja Sutela opiskeli Helsingin yliopiston Valtiotieteellisessä tiedekunnassa. Kesätyöpaikka vanhassa kerrostalossa sijainneessa pienten lasten vastaanottokodissa oli johdatus hänen tulevalle uralleen. Vastassa oli kymmenpäinen lapsilauma, kaikilla kulunut joustofroteinen puku. Kaikessa piti säästää. Yksi ohjaajista ompeli lapsille puvut. Arjan tehtävä oli hankkia halpaa ruokaa kuten silakoita ja paistaa niitä lapsille. Sosiaalityöntekijän tehtävä oli päättää lapsen jatkosijoituksesta. Arjaa mietitytti lasten kohtalo ja miksi päätöksenteko oli niin vaikea, sijoitetaanko lapsi, otetaanko huostaan vai palaako hän kotiinsa. Lyhytaikaiseksi tarkoitettussa sijoituspaikassa olo saattoi kestää yli vuoden. Huostaanotto päätös ja sen vaikeus oli myöhemmin Arja Sutelan gradun

aihe. Hän suoritti ohessa myös sosiaalityöntekijän ammattipätevyyden.

"KAIKISSA IHMISSÄ ON JOKIN HYVÄ,
JOHON VOIMME RAKENTAA"

Koskettavat asiakaskokemukset opettivat ammattiin. Mieleenpainuva asiakas oli nainen, joka oli saanut koulunsa läpikäytyä, mutta oli yksin ja syrjäytynyt. Hän oli lapsena ollut onnettomuudessa, mutta sekä fyysiset että henkiset vammat olivat jääneet hoitamatta. Tästä alkoi hoitosuhde ja kirjeitse jatkunut monivuotinen ammatillinen tukisuhde. Aluksi naiselle hankittiin henkilöllisyystodistus ja perustoimeentulo ja autettiin lääkärikäynneissä. Tukiverkostoon liittyi mielenterveystoimisto ja etsittiin yhdessä mahdollisia työharjoittelupaikkoja.

Myöhemmin, kun Arjan perheineen oli muuttanut Ouluun, nainen kirjoitti hänelle, että on

tavannut miehen ja saamassa kohta vauvan. Hän olisi halunnut mennä aluksi ensikotiin. Heitä ei otettu vastaan, koska miehellä oli vankilatausta.

Jäätyään äitiyslomalta sairaalan sosiaalityöntekijän tehtävästä Arja huomasi, että Oulun ensi- ja turvakodissa oli sosiaalityöntekijän paikka auki. Hän otti vauvansa kainaloon ja meni tutustumaan, millainen laitos ensi- ja turvakoti oikein on, kun ei ota asiakkaita vastaan. Hän tuli valituksi tehtävään ja yleni myöhemmin Oulun ensi- ja turvakodin toiminnanjohtajaksi.

Ensi- ja turvakodit täyttyvät ihmisistä, joilla on vaikeita ongelmia. Erästä nuorta äitiä tarjottiin ensi- ja turvakotiin, mutta synnytyssairaalasta varoitettiin naisen olevan aggressiivinen. Äidiltä oli jo otettu huostaan jo lapsia ja huostaanotto oli uhkana taas. Se ei onnistunutkaan, koska avohuollon tukitoimia esim.

Arja Sutela Minna Canth -juhlassa Oulussa 22.3.2025.

sijoittamista ensikotiin ei ollut kokeiltu. Arjan mielestä äidille täytyi antaa mahdollisuus päästä ensikotiin. Kaikki menikin hyvin.

"TÄRKEÄÄ ON ASIAKKAAN KOHTAAMINEN JA KUULEMINEN"

Kun Arja Sutela aloitti turvakotityön, naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ei pidetty yhtä tärkeänä kuin päihde- ja mielenterveysongelmia. Se oli vähäpätöistä ja paheksuttavaa.

Turvakodissa naisiin kohdistuva väkivalta otettiin vakavasti ja aloitettiin yhteistyö väkivallan vastustamiseksi mm. Oulun yliopiston naistutkimuksen ja Rauhanyhdistyksen kanssa. Se työ on kantanut. Joulukuussa

2024 eduskunnan täysistunnossa oltiin yksimielisesti sitä mieltä, että naisiin kohdistuva väkivalta on yhteiskunnan häpeätahra ja että julkisen tahon täytyy ottaa se vakavasti. Yleinen mielipide on muuttunut ja se on vahvistanut Arja Sutelan uskoa siihen, että sekä järjestöillä että naisten yhteistyöllä voidaan asiaan vaikuttaa.

Traumatyön kehittyminen lähti liikkeelle tapahtumasta, jossa avioparin riita johti molempien kuolemaan ja ammuskelussa kuoli poliisi ja toinen loukkaantui vakavasti. Tapahtuma järkytti niin lähiyhteisöä kuin poliiseja, ambulanssihenkilökuntaa ja kaikkia ammattiauttajia. Mutta ei tiedetty, miten näitä ihmisiä autetaan.

Oululainen psykologi toi kriisiauttamisen malliin Suomeen. Järjestöt aloittivat yhdessä hankkeen "Kriisikonsultointi ja koulutuskeskus". Siitä sai alkunsa Traumaterapiakeskus, missä Arja Sutela oli alkuun puheenjohtajana.

"MAHDOTONTA TAPAUSTA EI OLE"

Arja Sutelan työura jatkui valtakunnallisen Nuorten Ystävät ry:n pääsihteerinä vuosina 2012–2024. Keväällä 2025 Sutela sai tasavallan presidentin myöntämän nuorisoasiain neuvoksen arvonimen. Nuorten Ystävät ry on monialainen sosiaali- ja terveysjärjestö, jonka toimialaa ovat lapset, perheet ja nuoret ja sosiaalinen kuntoutus sekä vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymisen edistäminen. Arjan mielestä nuoret ovat todella tärkeitä ja heitä tulee arvostaa. Tärkeää on myös se, miten kannatteleminen niitä lupauksia, joita nuorille annamme. Arjan työuran aikana uudistettuun järjestön nykyiseen strategiaan on kirjoitettu, miten pyritään tarjoamaan kaikille nuorille merkitys elämään.

Arjan pitkään työuraan sosiaalialalla ja kansalaisjärjestöissä kuului lisäksi lukuisia työryhmiä ja luottamustehtäviä, jotka osin ovat jatkuneet työuran jälkeinkin. Arja näkee kansalaisjärjestöt oman aikakautensa peileinä. "Nykyään koen ne peilien lisäksi aikamme kristallipalloiksi." Järjestöjen työssä nähdään nykytilan lisäksi, mihin yhteiskuntamme hyvinvoinnin tila on kehittymässä. ☺

Teksti perustuu Arja Sutelan esitelmään Minna Canth -juhlassa Oulussa 22.3.2025.

Susanna Pettersson.

SUSANNA PETTERSSON ON VUODEN NAINEN 2025

TEKSTI: KUKKA LEHMUSVIRTA · KUVA: RIITTA SUPPERI

Business and Professional Women Finland, entinen Liike- ja virkanaisten liitto, on valinnut Vuoden naisen vuodesta 1955 alkaen. Vuoden naiseksi voidaan valita tieteen alalla, virkauralla, liike-elämässä tai yhteiskunnallisessa työssä ansioitunut nainen. Vuoden naisen valinnallaan liitto haluaa tuoda esiin naisten osaamista, ammattitaitoa, pätevyyttä ja näkemystä yhteiskunnan kehittämisessä.

Vuoden naiseksi 2025 on valittu Suomen Kulttuurirahaston

toimitusjohtaja, filosofian tohtori, dosentti **Susanna Pettersson**, joka on toiminut vaativissa johtotehtävissä niin Suomessa kuin ulkomailla. Ennen nykyistä tehtäväänsä Suomen Kulttuurirahaston toimitusjohtajana Pettersson on toiminut Ruotsin Nationalmuseumin pääjohtajana ja sitä ennen Ateneumin taidemuseon johtajana, Suomen Lontoon instituutin johtajana, Alvar Aalto -säätiön ja Alvar Aalto -museon johtajana ja eri tehtävissä Valtion taidemuseossa. Hän on

ollut myös yhdeksän vuoden ajan Aalto-yliopiston hallituksessa ja sen HR-toimikunnassa, kaksi vuotta myös hallituksen varapuheenjohtajana.

Susanna Petterssonin johdolla Kulttuurirahaston toiminnassa korostuvat vastuu kestävästä elämästä, moniarvoisesta ja demokraattisesta yhteiskunnasta sekä tieteen, taiteen ja kulttuurin tekemisen ja kokemisen mahdollisuuksista koko Suomessa. Hän luo toimessaan uusia tapoja julkisen ja kolmannen sektorin, elin-

keinoelämän ja säätiöiden yhteistyön edistämiseksi. Viisi vuotta kestäneestä Ruotsin Nationalmuseumin pääjohtaja-ajastaan Pettersson nostaa esiin Ruotsissa toimineen pääjohtajapoolin, säännöllisesti kokoontuvan psykologitaustaisen valmentajan vetämän ryhmän, jonka jäseninä oli yliopistojen rehtoreita, maaherroja sekä esimerkiksi Ruotsin turvallisuuspoliisi SÄPO:n pääjohtaja. Poolin jäsenet tukivat toisiaan mm. työssä kasvamisessa ja ratkoivat yhdessä johtajuuteen liittyviä kysymyksiä. Suomessa vastaavanlaista valmennusta ei vielä ole.

”KANNATTAA USKALTAÄ LÄHTEÄ JA KOKEA”

Vuoden naisen valinnalla halutaan myös rohkaista naisia ja tyttöjä käyttämään kykyjään elämän eri osa-alueilla. Susanna Pettersson uskookin, että tämän ajan nuoret sukupolvet tarvitsevat esikuvia, joilla on monipuolinen tausta. Kuultuaan Vuoden nainen -valinnastaan hän iloitsi saamastaan kunniaa liittyä osaksi vaikuttavaa naisjoukkoa, johon lukeutuu useita hänen arvostamiaan profiileja. Yksi heistä on hänen varhainen edeltäjänsä, professori **Aune Lindström**, joka toimi aikanaan Ateneumin taidemuseon ensimmäisenä naispuolisena johtajana. Hänet valittiin Vuoden naiseksi jo vuonna 1961.

Pettersson on työskennellyt Suomessa, Ruotsissa ja Iso-Britanniassa. Lontooseen muuttamista koskeva päätös tehtiin viikon varoitusaajalla. Lapset olivat tuolloin vain vuoden ja kolmen vuoden ikäisiä ja hän teki väitöskirjaa. Toisen kerran kaupunkiin muutettaessa lapset

olivat kasvaneet teineiksi, ja Pettersson aloitti Suomen Lontoon instituutin johtajana.

Hänellä onkin omista kokemuksistaan juontuva vahva viesti: ”Kannattaa uskaltaa lähteä ja kokea. Kun uteliaisuus ja rohkeus loppuvat, samalla lakkaa hengitys. On asetettava itsensä alttiiksi kokemaan uusia tilanteita. Arjen kysymyksistä selviää aina – ja kaikki kokemukset, myös mollivoittoiset, kantavat eteenpäin ja vahvistavat omaa osaamista.”

SUOMEN KULTTUURIRAHASTO TUKEE TIEDETTÄ JA TAIDETTA

Suomen Kulttuurirahasto perustettiin 27. helmikuuta 1939. Rahaston alkupääoma hankittiin vuonna 1938 sen kannatusyhdistyksen toimesta järjestämällä jokaisessa Suomen kunnassa ovelta ovelle -keräys, jonka suoritti 30 000 kansakoululaista. Keräykseen osallistui noin 170 000 suomalaista ja lahjoituksia kertyi yhteensä 2,7 miljoonaa markkaa. Lisäksi 18 000 henkilöä osallistui erilliseen lahjakirjakeräykseen. Ensimmäisen ja esimerkiksi huomattavan suurlahjoituksen puoli miljoonaa markkaa teki emäntä **Helmi Nuuttila** Asikkalasta.

Suomen Kulttuurirahasto myöntää apurahoja taiteen ja tieteen tekijöille. Vuosittain säätiö tukee suomalaista tiedettä ja kulttuuria yli 50 miljoonalla eurolla. Kulttuurirahasto myöntää myös palkintoja ja järjestää kolmen vuoden välein Mirjam Helin -laulukilpailun. Lisäksi se käynnistää hankkeita sekä ylläpitää Helsingin Töölössä sijaitsevaa Taidekoti Kirpilää. Säätiön Tiede & Taide -lehti ilmestyy neljästi vuodessa.

Kuva on vuoden 2024 Kirjamesuilla Helsingissä. Kuvassa Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja Nuppu Rouhiainen (oikealla) haastattelee Kultti ry:n ohjelmavalla Mimmi Koukkulaa.

KUVA: KIRSI SAND

MINNA-LEHTI HELSINGIN KIRJAMESUILLA

Suomalaisen Naisliiton Minna-lehti on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien Liiton Kultti ry:n jäsen.

Minna-lehti on jo useana vuonna osallistunut Helsingissä lokakuussa järjestettävälle Kirjamesuille. Lehti löytyy Kultti ry:n messuosastolta.

Vuonna 2025 Helsingin Kirjamesut järjestetään 23.-26.10. Naisliittolaiset ovat edellisvuosien tapaan Kultin osastolla jakamassa Minnoja. Vuosittain Naisliitto myös järjestää omaa ohjelmaa Kultti ry:n ohjelmavalle.

Helsingin Kirjamesut
Helsingin Messukeskuksessa
23.-26.10.2025

MARJUKKA HELENIUS LÖYSI ELÄKKEELLÄ YHDISTYSTOIMINNAN

Monitaitoisen Marjukan on vaikea sanoa ei.

TEKSTI: TUULIKKI RITVANEN - KUVA: KIRSI SAND

– **Millä mielin** katselet elämääsi taaksepäin, Marjukka, kysyn. **Marjukka Helenius** on hämillään, että hänen elämästään oltaisiin kiinnostuneita. Niin tyyppillinen suomalainen nainen hän on! Elämä on vienyt kaudesta toiseen, uteliaasta ja innokkaasta lapsesta murrosikänsä vaikeuksien jälkeen perhe-elämän kiireeseen, opiskeluun, työhön, omaishoitajuuteen ja lopulta eläkeiässä aktiiviseen yhdistystoimintaan.

SOTA-AJAN LAPSUUS

Marjukka syntyi sodan keskelle 1943 maalta Helsinkiin muuttaneiden vanhempien esikoiseksi. Perhe asui Kalliossa neljännessä kerroksessa yksiössä, jossa oli uunilämmitys, ei lämmintä vettä eikä kylpyhuonetta. Läheisessä Kotiharjun saunassa käytiin kerran viikossa. Siinä ei ollut kuitenkaan mitään ihmeellistä, koska naapureissa elettiin samoin. Kallio oli täynnä pieniä asuntoja. Yksiöön syntyi vielä pikkuveli. Myöhemmin saatiin lunastettua viereinen yksiö, joten sitten olikin tilaa runsaasti.

Pihalta löytyi leikkikavereita ja äiti oli turvallisesti kotiäitinä. Kesät Marjukka sai viettää lislammessa mummon luona. Junalla puksutettiin lislammen asemalle ja siitä soudettiin Porovettä vii-

si kilometriä Huotarinkylään. Pientilalla hoidettiin kaikki itse: lypsettiin lehmät, syötettiin porsaat ja kanat, viljeltiin perunat, vihannekset ja eläinten rehut. Heinäpellolla haravointi ja ladossa polkeminen oli kaupunkilaiselle hauskaa. Kaupungissa käytiin kerran kuussa ja hoidettiin kerralla kaikki tarvittavat asiat. Marjukka kokee, että hänelle oli tärkeää nähdä maalaiselämää, jota hän oppi näin ymmärtämään ja arvostamaan.

Talvella Marjukka ennätti seurakunnan kerhoihin, pyhäkouluun ja myöhemmin partioon. Kummitäti kustansi hänelle tanssikoulunkin. Vaikka maa eli raskasta jälleenrakennuksen ja sotakorvausten aikaa, Marjukka eli lapsuuttaan siitä kummemmin kärsimättä. Koko kansa rakensi parempaa tulevaisuutta.

TUNNOLLISESTA KOULULAISESTA TULEE KOULUPINNARI

Marjukka aloitti innokkaana Aleksis Kiven kansakoulussa 1950. Lapsia oli paljon, joten sitä käytiin kahdessa vuorossa ja silti luokassa saattoi olla yli 30 oppilasta. Marjukka oli joka vuosi luokkansa priimus. Keskikoulu sujui vielä kohtalaisesti, mutta lukiossa eivät opinnot enää maistuneet. Teini-ikä toi tullessaan iltariennot ja uuden kaveri-

piirin, jengin, joka vei Marjukan mukanaan.

– Kotiläksyt jäivät rästiin ja aamulla oli vaikea nousta ylös. Lopulta luokanvalvoja soitti kotiin ja kysyi poissaoloistani. Olin viettänyt päiviäni kirjastossa, vaikka aamulla olin lähtevinäni kouluun. Vanhemmat olivat tietysti vihaisia. Jos ei koulu maita niin töihin sitten vaan. Niin lopetin koulun.

– Pääsin kesäksi Vakuutusyhtiö Tarmoon toimistoharjoittelijaksi ja talvella hissitytöksi samaan taloon. Se oli mukavaa työtä, sillä 3. kerroksen Musiikki Fazerilla kävi paljon julkkiksia. Jengistä löytyi kunnollinen kumppani, Raimo, joka meni vapaaehtoisena armeijaan ja aloitti sitten kauppaopiston. Elämä alkoi tasaantua, mutta kesken jääneet opinnot harmittivat. Hain ja pääsin Kauppiaitten kauppaopistoon ja ensimmäisen luokan käytyäni oli sitten jo naimisissa 20-vuotiaana.

RUUHKAUODET - TÖISTÄ KOTIÄIDIKSI JA OPISKELEMAAN

– **Sirkka-anoppi** oli soteleski ja hän oli kasvattanut yksihuoltajana poikansa Raimon. Asumme toisen opiskeluvuoteni anopin luona ennen kuin löysimme oman asunnon, yksiön Kalliosta. Silloin olimme molemmat jo toisessa pankissa, ja minä aloin odot-

Marjukka Heleniukselle luovutettiin Suomalaisen Naisliiton syyskokouksessa 4.10.2025 tunnustuksena liiton kultainen ansiomerkki.

taa ensimmäistä lastamme. Toimen poika syntyi runsaan vuoden päästä ja silloin minä jäin pois töistä. Jatkoisin kesken jäänyttä lukiota iltakoulussa ja sen teki mahdolliseksi mieheni ja hänen äitinsä, jotka pitivät lapsista huolta. Minä olin terve, jaksoin hyvin tuplatyöt.

KAUPPAKORKEAKOULUUN 31-VUOTIAANA JA KOULUN KAMREERIKSI

Ylioppilaaksi päästyään Marjukka haki Kauppakorkeakouluun. Hän onnistui saamaan osa-aikatyötä opintotoimistosta opiskelujen aikana. Valmistuttuaan hän pääsi Valmetin rahoitusosastolle.

Kauppakorkeakoulussa vapautui kamreerin virka ja lienevät muistaneet tämän jo muista opiskelijoista vanhemman Marjukan opintotoimiston töistä,

koska häntä pyydettiin hakemaan paikkaa. Vaikka koulun henkilökunta ja eri laitokset olivat tuttua kauraa, oli talousasioissa ja valtion tiukassa finanssipolitiikassa opettelemista. Ei silloin ollut tietokoneita. Talon viimeisenä kamreerina Marjukka viihtyikin eläkeikään asti, noin 25 vuotta.

LAPSET OMILLEN - MIES SAIRASTUU

Keski-ikä toi taloudellisen itsenäisyyden ja mahdollisuuden matkustamiseen. Kohtalo toi kuitenkin puolisolalle hiipivän Parkinsonin sairauden ja elämä hiljeni vähitellen. Marjukasta tuli omaishoitaja. Kaukomatkoista ja paljosta muusta oli luovuttava. Yöt olivat levottomia ja unen puute väsytti. Päivittäin käytiin ulkona, Raimo rollaattorin kanssa. Marjukka sanoo vieläkin muistavansa penkin, jolla he is-

tuivat merta katsellen. Onneksi Raimo suhtautui nurkumatta väliaikaisiin hoitopaikkoihin. Marjukka jäi leskeksi 68-vuotiaana.

VIRKEÄ, AKTIIVINEN SENIORIKANSALAINEN

Mitä vielä jaksan, kyselee Marjukka nyt itseltään. Ystväpiiri ja poikien perheet pitävät päivät vilkkaina ja pian Marjukka huomaa menneensä mukaan moneen yhdistykseen, Naisliiton lisäksi mm. Aalto-yliopiston Senioreihin, Helsingin teatterikerhoon, Tapaseuraan ja Stadin Slangi ry:hyn. Viimeiseksi mukaansa on tempaissut taide. Numeroiden käsittely on jäänyt vähemmälle. Tukka tulessa koko ajan. ☺

Lisää voit lukea Marjukan elämästä Naisten Äänestä: www.naistenaani.fi

Jaana Hirsikangas (kuvassa keskellä). Kuva Finlandiatlossa järjestetystä tapahtumasta toukokuussa 2025.

TASA-ARVON JA NAISTEN OIKEUKSIEN EDISTÄMINEN ON AINA AJANKOHTAISTA

UN Womenin työllä varmistetaan, että naisten ja tyttöjen asema ja oikeudet saavat maailmanlaajuisesta näkyvyyttä.

TEKSTI: NUPPU ROUHIAINEN · KUVAT: LARI KUUSISTO / UN WOMEN SUOMI

UN Women edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa ja vahvistaa naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksia ja asemaa globaalisti. Tavoitteena on maailma, jossa kaikilla

on yhtäläiset oikeudet ja mahdollisuudet.

UN Women Suomi on YK:n tasa-arvojärjestön UN Womenin kansallinen komitea (United Na-

tions Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women). UN Women on maailman johtava naisten ja tyttöjen voimaannuttamista ja ihmisoikeuk-

sia ajava järjestö, jolla on yli 200 kehityshanketta yli 100 maassa. UN Women Suomen tehtävänä on kerätä varoja tasa-arvoa edistävään työhön ja tehdä varainhankintaa tukevaa viestintä- ja vaikuttamistyötä.

UN Women Suomen toiminnan ydin on kerätä varoja siihen, että voidaan auttaa naisia eri puolilla maailmaa. Varainhankinta koostuu pääasiassa kuukausilahjoittajista, kerta- ja yrityslahjoituksista sekä paikallistoimikuntien järjestämistä keräyksistä. Toimintaa voi tukea myös testamenttilahjoituksilla. Rahaa Suomessa lahjoitetaan eniten Ukrainaan. Muita keskeisiä kohteita ovat Afganistanin, Gazan ja Sudanin kriisit.

Järjestön vuosittaisia tapahtumia ovat Naistenpäivän viero 8.3. ja Oranssit päivät -kampanja 25.11.-10.12. Vaikuttamistyöllä edistetään naisten oikeuksien toteutumista myös Suomessa. UN Women Suomi koordinoi Suomen Naiset, rauha ja turvallisuus -verkostoa.

PEKINGIN JULISTUS JA TOIMINTAOHJELMA 30 VUOTTA

On kulunut 30 vuotta siitä, kun aktivistit 189 maasta matkustivat eri puolilta Eurooppaa Pekingiin osallistumaan YK:n neljänteen naisten maailmankonferenssiin. Konferenssin lopputuloksena hyväksyttiin Pekingin julistus ja toimintaohjelma, joka edelleen on maailman edistyksellisin tiukasta naisten oikeuksien edistämiseksi.

Tämän vuoden keväällä 8. toukokuuta UN Women Suomi ja UN Womenin Euroopan ja Keski-Aasian alueellinen toimisto järjestivät yhteistyössä kutsuvierastilaisuuden 30-vuotisen

Pekingin julistuksen ja toimintaohjelman juhlistamiseksi. Tapahtuma toi yhteen yli 15 vaikuttavaa puhujaa ja 200 vierasta – aktivisteja, viranomaaisia, suurlähettiläitä ja vaikuttajia eri puolilta Eurooppaa, Keski-Aasiaa ja muuta maailmaa.

Juhlassa Suomen entinen presidentti Tarja Halonen, joka johti Suomen virallista valtuuskuntaa Pekingissä vuonna 1995, oli tilaisuuden pääpuhujana. Hän korosti puheenvuorossaan, että Pekingin julistuksen vaikutus oli mullistava, ja se on edelleen yksi merkityksellisimmistä kehyksistä naisten oikeuksien määrittelyssä. Hän korosti kuitenkin, että edistyksestä huolimatta tasa-arvo vaatii jatkuvaa työtä.

NAISEN PAIKKA ON KAIKKIALLA

UN Women Suomen toiminnanjohtaja **Jaana Hirsikangas** kertoo, että viimeisten vuosien aikana on käynnistynyt useita isoja globaaleja pysyviä kriisejä, jotka ovat nostaneet esiin naisten osuuden niissä. Maailmanlaajuisesti on vahvistunut anti-gender liike, joka haluaa kyseenalaistaa kaikkien naisten ja tyttöjen

sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen yhtäläisiä oikeuksia. Globaalilla tasolla vastakkainasettelu on kärjistynyt.

Hän toteaa, että on muistettava olevan myös paljon asioita, jotka ovat menneet parempaan suuntaan:

– Vaikka tekemistä tasa-arvon ja naisten oikeuksien parantamiseksi on edelleen valtavasti, on hyvä kääntää katse siihen, kuinka pitkälle on tultu. Esimerkiksi tyttöjen koulutukseen pääseminen on lisääntynyt, lapsiavioliitot ovat vähentyneet ja naisten asema työelämässä on parantunut.

Jaana Hirsikangas muistuttaa, että isot systeemiset muutokset on vaikea nähdä, jos katsoo asioita lyhyellä aikavälillä. Tärkeää onkin ison kuvan säilyttäminen.

Tasa-arvon eteen työtä on tehtävä entistä sinnikkäämmiin. Työn tärkeys on korostunut. Suomessa vallitsee yleinen harhaluulo, että tasa-arvo on saavutettu. Toiminnanjohtaja Jaana Hirsikangas näkee UN Women Suomen yhdeksi tärkeäksi tehtäväksi aidon viestin läpisaamisen, että monessa asiassa tarvitaan vielä parannuksia ennen kuin iskulause 'Naisen paikka on kaikkialla' on totta. ☺

UN Women Suomen verkkosivuilta unwomen.fi löytyy runsaasti tietoa toiminnasta ja sen tukemisesta. Viestintää tehdään aktiivisesti myös sosiaalisen median kanavissa Facebook, Instagram, Twitter ja LinkedIn. Lisäksi uutiskirje ilmestyy noin kerran kuukaudessa.

Yhteiskuntavaikuttaja Jaana Hirsikangas on toiminut UN Women Suomen toiminnanjohtajana vuodesta 2019. Tasa-arvo ja kansainvälinen kehitysyhteistyö on ollut aina keskiössä hänen toiminnassaan. Jaanan aiempia työpaikkoja ovat olleet muun muassa Plan Suomi ja Naisten Pankki sekä työskentely naisten oikeuksien parissa kansainvälisesti: Intia, Uganda ja Costa Rica.

VAUHTI PÄÄLLÄ SALOSSA

TEKSTI JA KUVA: HIA SJÖBLOM

Maailma jytisee liitoksissaan. Tytöt ja naiset kärsivät. Auttamista ja tukemista kannattaa jatkaa ja kehittää. Yksin ei ketään pidä jättää!

Nämä ovat kantavia voimia **UN Women Salon** paikallistomikunnassa. Ne ovat olleet sitä jo alkuajoista lähtien. Maailman ja tyttöjen auttaminen aloitettiin jo Unifemin aikaan.

Rauha ”Räpsä” Vanhanen palasi miehensä kehitysmatkojen jälkeen koto-Saloon ja pisti pystyyn paikallisen Unifem-osaston 1970-luvulla. Tavoitteena on siitä saakka aina ollut kehitysmaiden naisten ja tyttöjen arjen parantaminen. Salon osasto jatkaa Räpsän starttaamaa tärkeää työtä.

ILTATORIT KRUUNAavat KESÄN

Salon kesän torstaiset iltatorit ovat paikallisen UNWomenin toiminnan ykköspiste. Hyvät esiintyjät ja kesäinen sää vetävät väkeä paikalle reippaasti.

– Toreilla myymme itse tehtyjä ja tuunattuja sekä käytettyjä koruja. Asiakkaita piisaa useimmiten jonoksi asti. Naiset ja tytöt tuovat myös mielellään käytettyjä ja turhiksi käyneitä korujaan jatkomyyntiin halukkaille ostajille, puheenjohtaja **Anita Sjöholm-Nikkanen** sanoo.

Kaikki raha menee maailman naisten ja tyttöjen auttamiseen. Tapana on todeta, että ”omat kulumme maksamme tekemisen ilolla”.

Asiakkaita riittää Salon kuuluisilla iltatoreilla. Monet tulevat uudelleen ja uudelleen ostamaan itse askarreltuja ja tuunattuja koruja maailman naisten ja tyttöjen iloksi.

Yhdessä tekeminen hyvässä porukassa on aina myös hauskaa. Motivaatio pysyy korkealla, kun kauppa käy. Samalla kerromme toiminnastamme ja tekemisistämme.

KANSAINVÄLINEN KÄSSÄKERHO

– **Olemme useiden** vuosien ajan myös auttaneet Saloon asettuneita maahanmuuttajia kotiutumisessa. Parittomien viikkojen keskiviikkoina kokoontumme ”kässäkerhoon”. Askartelemme ja vaihdamme kuulumisia muualta tulleiden naisten ja tyttöjen kanssa. Nautimme kahvi- ja teethestä. Tulemme tutuiksi. Löydämme yhteisiä kielikuvioita ja katselemme porukalla kohti parempaa tulevaisuutta.

Vuosien varrella olemme keränneet voimia yhteisillä retkillä ja askartelutuokioilla. Olemme järjestäneet elokuva- ja teatteritilaisuuksia, myyneet arpoja ja koruja useissa tapahtumissa. Olemme myös tehneet useita voimaantumisetreitä ja -matkoja omakustanteisina.

Olemme omineet vanhan sanonnan: Mitä en tekisi, jos siitä itsekin hyödyn!

Ja paras hyötyhän on, että tekemisestä saa iloisia ystäviä, tärkeitä tuttuja, helpotusta hankaluuksiin ja ennen kaikkea hyvää mieltä. Pienelläkin auttamisella voi olla iso merkitys.

Vanha totuushan on, että hyvässä harrastuksessa saa laittaa peliin rahansa ja aikansa.

Palkkioksi saa sitten itsekin hyvää mieltä ja ystäviä! ☺

Naisjärjestöjen Keskusliitto NJKL:

YHDESSÄ OLEMME VAHVOJA

KATRI LEINO-NZAU

Naisjärjestöjen Keskusliiton toiminnanjohtaja

Viime vuosina olemme nähneet, kuinka tasa-arvoa on kyseenalaistettu rajummin kuin vuosikymmeniä – ja kuinka nopeasti saavutetut oikeudet voivat olla uhattuna.

Kun maailmalla myllertää, ihmiset hakevat turvaa tutuista ja turvallisiksi koetuista arvoista. Monelle tämä tarkoittaa ”vanhoja” konservatiivisia ihanteita ja patriarkaalisia rakenteita. Tätä hyödyntäen anti-gender-liike on noussut esiin yhä järjestäytyneempänä tahona, jonka tavoitteena on murentaa ihmisoikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa. Näemme sen vaikutukset kaikkialla maailmassa: aborttioikeutta kavennetaan, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemaa heikennetään, ja jopa naisten äänioikeutta on julkisuudessa kyseenalaistettu.

Suomikaan ei ole turvassa. 53 % naisista on kokenut lähisuhteiden väkivaltaa, ja ensimmäistä kertaa kolmeenkymmenen vuoteen tyttöihin kohdistuva väkivalta on jälleen kasvussa. Vihapuhe netissä voi valitettavan hyvin ja tasa-arvotyötä maalataan ideologiaksi.

Naisjärjestöjen Keskusliitossa olemme seuranneet tätä ke-

hitystä tarkasti. Me tiedämme, että tasa-arvo ei tule itsestään. Aktiivinen toiminta vaatii aktiivisia vastauksia. Siksi perustimme viime vuonna Vastavoima anti-gender-liikkeelle -verkoston, joka kokoaa yhteen tutkijoita ja järjestöjä. Verkoston tarkoitus on jakaa tietoa, yhdistää voimia ja vahvistaa yhteistä vaikuttamistyötä ihmisoikeuksien ja tasa-arvon puolesta.

Verkosto on myös esimerkki siitä, mitä yhteistyö voi parhaimmillaan olla. Pohjoismaisessakin kontekstissa on huomionarvoista, että sateenkaarijärjestöt ja naisjärjestöt tekevät näin tiivistä yhteistyötä.

Yli 70 jäsenjärjestöämme tuovat työhömmä monipuolisen osaamisen: potilasjärjestöjen, kulttuuriyhdistysten, ammattiyhdistysten ja väkivaltatyön asiantuntijoiden näkökulmat rikastuttavat yhteistä työtämme. Jokainen jäsenjärjestö toimii omasta kulmastaan, mutta yhdistää voimansa tasa-arvon ja paremman yhteiskunnan puolesta.

Tasa-arvon historia osoittaa, että eteneminen on harvoin suoraviivaista. Välillä otamme kaksi askelta eteen ja yhden taakse.

KUVA: KAISA VIITASALO

Juuri tällaisina aikoina yhteistyö ja solidaarisuus ovat tärkeämpiä kuin koskaan.

Mutta vaikka vastavoimat yrittävät jarruttaa muutosta, ei meidän pidä lannistua. Päinvastoin – juuri tällaisina aikoina yhteistyö ja solidaarisuus ovat tärkeämpiä kuin koskaan. ☺

Nora Lisko kutsuttiin Vaasan Suomalaisen Naisklubin kunniajäseneksi vuonna 2009. KUVA: PIRKKO KOSKIAHDE

NORA LISKO in memoriam

Vaasan Suomalaisen Naisklubin kunniajäsen **Nora Lisko** o.s. Sahlberg sai elää pitkän elämän 4.8.1925 – 2.9.2025. Hän teki elämäntyönsä hammastarvikealan tuotteiden piirimyyntipäällikkönä Vaasassa.

Nora Liskon toiminta Naisklubissa alkoi v. 1987. Hänen aikanaan ehti toimia kuusi puheenjohtajaa: Ritva Hyöky, Terttu von Weissenberg, Eeva Kauppi, Seija Lähdemäki, Marjatta Björknäs sekä Annemari Vanhaviitakoski.

Noraan sydäntä lähellä oli vanhustyö. Pursimiehenkatu 3:ssa sijaitsevan As. Oy Purren rakentaminen vaasalaisten vanhusten taloksi 1990-luvulla ilahdutti häntä. Hän oli myös mukana päätettäessä aloittaa Minna-palvelu yhdessä Pohjan Akkojen kanssa v. 2001. Kotiavussa painotettiin avunsaantia ikkunoiden pesuun ja muuhunkin siivoukseen. Sinänsä pienillä asioilla pysyttään auttamaan vanhempaa ikäpolvea selviytymään kotona pidempään.

Nora Liskolle myönnettiin Suomalaisen Naisliiton kultainen ansiomerkki v. 2008.

VOUKKO KANGASSUO

Naismuseotyöryhmä Tampereella Työväenmuseum Werstaalla. Oikealla kokoelmapäällikkö Leena Ahonen ja vasemmalla näyttelypäällikkö Linda Heinonen. Keskellä Anneli Mäkinen, naismuseotyöryhmän sihteeri. KUVA: RAILI ILOLA

MYÖS SUOMEEN NAISMUSEO!

Naisliiton varapuheenjohtajan, Tornion yhdistyksen edustajan **Raili Iolan** aloite käynnisti keskustelun naismuseosta Railin hämmästelyllä: ”Jopa köyhässä Albaniassa on naismuseo!”. Koko Euroopassa on jo 25 fyysistä naismuseota ja 7 virtuaalimuseota. Naisten yhteiskunnallisen vaikuttamisen edelläkävijämaassa Suomessa ei ole talletettu naisten toimijuuden historiaa.

Suomalainen Naisliitto päätti vuonna 2025 käynnistää selvitystyön, onko ”naismuseo” työnimenä käytetylle idealle laajempaa kiinnostusta, ja jos on, mitä tarkoitusta tällainen museo palvelisi, mikä olisi sen fokus, keitä sen mahdolliset kävijät ja käyttäjät. Mikä olisi museon muoto, toteutetaanko hanke yksin vai yhteistyökumppaneiden kanssa, miten perustaminen ja ylläpito-kustannukset rahoitetaan, ovat hankkeen keskeisiä kysymyksiä. Näihin vastauksia hakee Naisliiton naismuseotyöryhmä, jossa

ovat mukana **Marjatta Björknäs,** Raili Ilola, **Pirjo Julin** ja **Anneli Mäkinen.**

Tähän mennessä on tehty tutustumiskäyntejä ja haastateltu yhteensä kymmenen kohdetta, mukaan lukien Lottamuseo, Museovirasto, Museoliitto ja Työväenmuseum Werstas. Näistä on jo poikunut Lottamuseon Lottagallerian kanssa käynnistymässä oleva kokeiluluonteinen yhteistyöhanke, joka toteutunee vuonna 2027. Toinen haastatteluista liikkeelle lähtenyt hanke on Jyväskylän yliopiston huippututkimusyksikön kanssa allekirjoitettu yhteistyösopimus. Mikäli hankkeen rahoitus vahvistetaan, Oulun yliopiston Suomen ja Pohjois-Euroopan historian professori Tiina Kinnusen asiantuntemus on naismuseo-hankkeen käytettävissä.

Naismuseohankkeen selvitystyö jatkuu ja Naisliiton jäsenet pidetään sen etenemisestä ajan tasalla.

NAISMUSEOTYÖRYHMÄ

KUN RAHAT LOPPUVAT, AJATTELU ALKAA

MAIJA KAUPPINEN

”**Otetaan vekseli**”, ehdotti Suomalaisen Naisliiton puheenjohtaja vuonna 1910 keskushallituksen kokouksessa, kun liiton rahapussi oli tyhjää täynnä. Ehdotusta kannatettiin, ja niin neljä naista – **Lucina Hagman, Tekla Hultin, Mathilda von Troil** ja **Alli Nissinen** – otti 600 markan vekselin. Kolme heistä oli koulunjohtajia, neljäs, Tekla Hultin, valtion virkamies ja kansanedustaja.

Kun Suomalainen Naisliitto vuonna 1907 perustettiin, sen pääomaa oli aate, ei raha. Taloudellinen niukkuus ja rahapula tulivat alkuvuosina ja -vuosikymmeninä tutuiksi, mutta eivät toiminnan jarruiksi. Sitä helpottivat vapaaehtoistyön ohella lahjoitukset, joita liiton pioneerit antoivat liitolleen. He uskoivat Naisliiton ajamiin asioihin, ja heidän testamenttilahjoituksensa korvasivat jäsenmaksutulojen vähenemistä.

Lahjoittajina oli muun muassa **Olga Oinola,** naisaatteen ihminen. Muita Naisliitolle omaisuuttaan testamentanneita ovat Lucina Hagman sekä **Väänäsen** sisarukset **Ida** ja **Anni,** joilta Naisliitto sai Aurorankadun huoneistot. Myös moni Naisliiton osasto – muun muassa Turun ja Porin – antoivat toimintansa lopettaessaan varansa liitolle.

Tunnetuin Naisliitolle omaisuutensa ohjanneista naisista

on kuitenkin **Hilja Vilkkemaa,** joka lahjoitti jäsenyhdistyksiltä 75-vuotissyntymäpäivälahjaksi saamansa lahjarahat – noin 600 000 markkaa – nimikkosäätiölleen ja myöhemmin koko omaisuutensa Naisliitolle. Näistä saamme nyt nauttia niin Aurorankadun ”naismuseossa”, jossa on hänen lahjoittamiaan kirjoja, tauluja ja kalusteita, kuin osallistuessamme säätiön stipendien tuella Naisliiton seminaareihin ja kesäpäiviin.

Hilja Vilkkemaan jälkeen ei Naisliitto ole juuri saanut jäseniltään testamentteja eikä lahjoituksiakaan. Ei, vaikka suomalaiset naiset ovat nykyään varakkaampia kuin koskaan ennen. Tätä ihmettelin kootessani Naisliiton 110-vuotishistoriaa. Ja tätä hämmästelin eilen, kun kuulin huhuja, että liitto supistaa toimintaansa varallisuudestaan huolimatta. Niinpä minua ilahdutti tieto, että liitto alkaa myydä omaisuuttaan, jotta toiminta pysyy vireänä, sääntöjen mukaisena.

Vaikka Vilkkemaan stipendissätiö sponsoroi jäsentensä osallistumista seminaareihin ja tapahtumiin, ne ovat monen mielestä liian kalliita. Jos sata vuotta sitten naiset matkasivat omin varoin milloin Helsinkiin, Jyväskylään tai Kuopioon, miksei se onnistu tänään. – Toinen

KUVA: HANS BJÖRKNÄS

asia, mitä voi myös hämmästellä: Miksi jäsenet eivät testamenttaa enää mitään liitolle, jos he kokevat saavansa siltä virkistystä ja hyvää oloa? Hyvää voi jakaa myös kanssasisarille ja tuleville sukupolville.

Naisliitossa 36 vuotta toiminut **Raija Virtanen,** liittomme entinen kunniapuheenjohtaja, toteaa haastattellessani häntä. Kuin satakielen laulu -kirjaan, että ilman liittoa hän olisi erilainen ihminen. Samoin minä ajattelen viimeiset 20 vuotta Naisliitossa toimineena. Seminaarit ja keskustelut erilaisten, eri-ikäisten naisten kanssa ovat antaneet – ja antavat – omille ajatuksille avaruutta ja lentoa.

Parasta yhteisöllisyydessä on se, kun ihmiset eivät ajattele toisistaan, miten voisivat heistä hyötyä, vaan mitä voisivat tehdä yhteisön, yhdistyksensä hyväksi. Vaikuttajina, kuulijoina, puhujina. ☺

Hämeenlinnassa järjestetty Naisten Ääni -näyttely keräsi runsaan ja kiinnostuneen yleisön. KUVA: LEENA RÖNKÖ

NAISTEN ÄÄNEN TARINOITA SANOIN JA KUVIN

TEKSTI: LEENA RÖNKÖ · JULISTEKUVAT: AINO KROHN

Saapuessani Hämeenlinnan pääkirjaston galleriaan runsas joukko Naisten Ääni -näyttelyn avajaisvieraita oli jo saapunut paikalle. Iloisesta puheensornasta erottuu tervehdyksiä, kesän kuulumisten kyselyjä, onnitteluja. Kuohuviinilasilliset odottavat – on juhlan aika.

– Arvoisa kunniapuheenjohtaja, liiton kunniajäsen, kutsuvie-

raat, hyvät naisliittolaiset ystävät. Lämpimästi tervetuloa juhlistamaan Naisten Ääni -näyttelyn avajaisia. Näyttelyssä on esillä 32:n naisen pienoiselämäkerrat. Heillä kaikilla on tai on ollut kytkös Kanta-Hämeeseen – lapsuus, koulutus, työura tai merkittävä osa siitä. Miksi juuri nämä naiset? Siksi, että heistä on kirjoitettu pienoiselämäkerta tai työelämäkerta Suo-

malaisen Naisliiton ylläpitämälle Naisten Ääni -verkkosivustolle. Se on ainoa kriteeri. Näin avasi **Pirkko Keskinen**, Hämeenlinnan yhdistyksen puheenjohtaja kaksi viikkoisen näyttelyn 11. elokuuta. Hän kiitti myös talkoolaisia, joihin kuuluivat mm. **Ritva Karinsalo**, **Aino Krohn**, **Ritva-Liisa Aro** ja **Maija Kauppinen**. Pirkko ja Maija kirjoittivat julisteiden tekstit

Sirkka Nukari (1918-2022) teki kaikki ratkaisunsa kotitilan hyväksi: luopui sairaanhoitajan työstä ja otti vastuun Nukarin tilasta isänsä kuoltua 1944. Hänestä oli hienoa nähdä maatalousalan välineiden ja työmenetelmien kehitys. Sirkkan kirja Nukarin emäntiä ja isäntiä ilmestyi 2010.

Tanskan Hallandissa 1440-luvulla syntynyt Ingeborg Tott hallitsi Hämeen linnaa ja sen elämää loistokkaasti vuosina 1504-1507 puolisonsa, Ruotsin valtionhoitajana toimineen Sten Sture vanhemman kuoltua. Ingeborg tuli linnaan hoitamaan lääninherran tehtäviä.

Jokioisilla syntyneen Miina Sillanpään (1866-1952) tie vei kierto- ja Forssan tehtaankoulun sekä Kansanvalistusseuran kurssien kauttakautta kansanedustajaksi 1907 ja apulaissosiaaliministeriksi Väinö Tannerin hallitukseen 1926. Laki naisten oikeudesta päästä valtion virkoihin säädettiin ja uuden avioliittolain valmistelu aloitettiin.

Helvi Frickin (1917-2018) aloitteesta Hämeenlinnaan perustettiin Lottaperinneyhdistys ja Museo Militarinaan lottien työstä kertova näyttely. Kahden sodan rintamalotta ja kolmen lapsen äiti valittiin Vuoden lottaksi 2014.

pienelämäkertoista. Näyttely siirtyi Hämeenlinnasta Lammille, Renkoon ja Kalvolaan.

Näyttelyn visuaalisuus oli **Aino Krohnin** käsialaa; tavoitteena yhtenäinen ilme; raikkaus, värikkyys, lämpö ja huumori. Jokaisessa taulussa on elämäkertalaisen nimi ja kuva. Kuvakäsittelyssä jokaiselle löytyi

oma kukka peittämään tautan virheitä. Väliotsikon Aino toivoi houkuttavan katsojaa kiinnostumaan kuvan henkilöstä niin, että hän malttaisi lukea myös pienoiselämäkerran otteen tai siirtyä QR-koodin avulla itse elämäkertaan.

– Johdattelu toimi: seurasin muutamana päivänä, kuinka

useat kävijät viipyivät näyttelyssä yli tunnin.

NAISTEN ÄÄNEN JA JULISTEKUVIEN HISTORIAALISUUS

Tuula Salin luki Maija Kauppinen kirjoittaman Naisten Äänen syntyhistorian. Aikajänne ulottui vuosiin 1905-1948, kunnes alku-

peräisen Naisten Ääni -lehden julkaiseminen sammui. Unta kesti vuoteen 1981, jolloin Naisliitto alkoi julkaista Minna-jäsenlehteä.

Filosofian tohtori **Maritta Pohls** toi Naisliittoon idean naisten elämäkertojen julkaisemisesta verkkosivulla. Syksyllä 2014 järjestettiin koulutustilaisuus yhdistysten luottamushenkilöille ja alettiin ha-

kea yhteistyökumppaneita naisjärjestöistä. Kun hankkeen rahoitus järjestyi ja Naisten Ääni-nimikin oli vapautunut Naisasialiitto Unionilta, nykyinen sivusto avattiin. Ensimmäisenä julkaistiin kolmen oululaisen ja kahden helsinkiläisen naisen elämäkerta. Hämeenlinnan yhdistyskin oli hankkeessa aktiivisesti mukana alusta asti.

Naisten ääni sai uudet kotisivut: Verkojulkaisu Naisten äänen täyttäessä 10 vuotta juhluvuoden kunniaksi avautuivat Naisten äänen uudet kotisivut 7.8.2025. Luettavissa on 1300 pienen elämäkertaa ja katsottavissa kolmisentuhatta valokuvaa suomalaisista naisista.

www.naistenaani.fi

JOKAISEN NAISEN ELÄMÄ ON TÄRKEÄ

TEKSTI: LEENA RÖNNKÖ

Hämeenlinnan Naisten Ääni-näyttely on osa Naisten Ääni-verkojulkaisun 10-vuotis-taipaleita. Naisten Äänessä on tähän mennessä julkaistu n. 1300 naisten pienois- tai työelämäkertaa. Ne ovat sitä mikrohistoriaa, mikä jää monesti unholaan. Niitä lukiessa muistelee omaakin elämää. Esimerkiksi Hämeenlinnan näyttelyssä moni alkoi kertoa, miten itse liittyi julisteessa olevan naisen elämään. Muistoja pulpahti pintaan ja niitä halusi jakaa kanssakatsojalle.

Meistä jokainen voi kirjoittaa pienoiselämäkerran itsestään. Voi myös haastatella itselle merkittävää naista; oli hän kuka tahansa. Esimerkiksi saamelaisien, suomenruotsalais-

ten, romanien, maahanmuuttajanaisten tai eri paikkakuntien suurten työpaikkojen naisten äänet puuttuvat vielä.

Jos on vaikea lähteä yksin liikkeelle, perheilläkin voi olla kirjoitettuna suvun jäsenten muisteluksia; voisiko niistä muotoilla kirjoituksen Naisten Ääneen? Tai voi koota pienen ryhmän ja alkaa yhdessä kirjoittaa kunkin tärkeästä naisesta. Omalla äänellä ja tavalla. Naisten Ääni-verkkosivultakin löytyy ohjeita. Myös paikalliselle kansan-, työväen- tai kansalaisopistolle voi ehdottaa naiselämäkertakirjoittamisen kurssia.

Tämä on iso haaste meille tavallisille naisille ja naisjärjestöille. Tartutaan toimeen! ☺

Suomalaisen Naisliiton Kesäpäiviä vietettiin 18.–20.7.2025 helteisessä ja aurinkoisessa Vaasassa, jossa vierailijoita emännöi Vaasan Suomalainen Naisklubi. Kolmipäiväiseen tapahtumaan osallistui 60 naisliittolaista eri puolilta maata: Helsingistä, Hämeenlinnasta, Jyväskylästä, Oulusta ja Tornioista.

AVAUSILLASSA
HISTORIAA JA TAIDETTA

Kesäpäivät käynnistyivät perjantai-iltana illallisella teatteriravintola Kulmassa. Naisklubin puheenjohtaja **Annemari Vanhaviitakoski** lausui tervehdyssanat. Illan ohjelmassa saatiin maistiaisia vaasalaisesta historiasta ja kulttuurista: **Marjatta Björknäs** esitteli kotikaupunkiaan kuvin ja sanoin, ja **Hans Björknäs** kertoi kahdesta vahvasta vaasalaisestaiteilijasta, **Alexandra Frosterus-Sältinistä** ja **Fanny Churbergista**, jotka rikkoivat aikansa taidekäsityksiä rohkeasti ja omintakeisesti.

STRÖMSÖ KUTSUI
MEREN ÄÄRELLE

Lauantaipäivä kului retken merkeissä. Ensin suunnattiin tv:stä tuttuun Villa Strömsöhön, jossa on kuvattu Svenska Ylen suosittua Strömsö-ohjelmaa jo yli 20 vuoden ajan. Vieraat pääsivät tutustumaan 1850-luvulla rakennetun huvilan tunnelmallisiin sisätiloihin ja puutarhaan. Oppaina toimineet **Asta Lähteenmäki** ja **Maritta Sandler** herättivät paikan historian eloon eloisin kertomuksin.

Retki jatkui saaristoon Raipaluodon sillan yli maailmanperintöalueelle. Berny's-ravintolas- sa nautittiin lounas. Björköbyn

AURINKO HELLI KESÄPÄIVILLÄ VAASASSA

TEKSTI: KIRSI SAND

Strömsön huvilan kodikkaassa keittiössä. Opas Asta Lähteenmäki (pöydän ääressä toinen vasemmalta) kertoi huvilan historiasta. Katossa kamerat ja valaisimet muistuttavat tv-ohjelmasta. KUVA: KIRSI SAND

Kohtaus Tuuli toi kipinän -kuvaelmasta Vanhan Vaasan pappilassa. Kuvassa vas. Mikko ja Heidi Sippola, Elma Kettula, Ulla Koivusaari ja Pirkko Koskiahde. KUVA: MARJATTA BJÖRKNÄS

Svedjehamnissa saattoi Saltkaret-ainutlaatuisia de Geerin moreeneja, jotka nousevat merestä

pitkulaisina luotoina ja saarina, maankohoamisen seurauksena. Retken päätteeksi nautittiin iltapäiväkahvit Salteriet-kesäkahvilassa. Myöhemmin illalla koonnuttiin kaupungissa vielä yhteiselle illalliselle.

SUNNUNTAI
VANHASSA VAASASSA

Viimeisenä päivänä tehtiin aikamatka Vanhaan Vaasaan. Kaupunki tuhoutui tulipalossa vuonna 1852 ja uusi Vaasa rakennettiin nykyiselle paikalleen meren rantaan 1860-luvun alussa. Vieraat tutustuivat Mustasaaren kirkkoon, palossa säästyneeseen entiseen hovioikeuden rakennukseen. Kierros jatkui Pyhän Marian kirkon raunioille ja triviaalikoulun sekä raatihuoneen perustuksille.

Päivän kohokohtana nähtiin fiktiivinen draamakuvaelma "Tuuli toi kipinän", joka kertoi Vanhan Vaasan palosta ja uuden kaupungin synnystä. **Kirsi Sandin** kirjoittama kuvaelma esitettiin Vanhan Vaasan pappilan idyllisessä miljöössä. Esityksen toteuttivat Vaasan Suomalaisen Naisklubin jäsenet yhteistyössä paikallisten teatteriharrastajien kanssa.

Ennen kotimatkaa nautittiin pappilassa vielä kevyt lounas. Päätössanoissaan ohjelmatoimikunnan puheenjohtaja Marjatta Björknäs kiitti sydämellisesti esiintyjä, järjestäjiä ja kaikkia osallistujia. Samalla hän esitti lämpimät kiitokset myös Suomalaiselle Naisliitolle sekä Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiölle tapahtuman tukemisesta.

Kesäpäivät päättyivät iloisissa tunnelmissa – uutta tapaamista odotellen. ☺

POHOJOSEN NAISET OSSAA - NAISTEN ÄÄNI 2.0

TEKSTI: TIINA TERVASKANTO-MÄENTAUSTA JA PIRKKO PIETILÄINEN · KUVA: PIRKKO PIETILÄINEN

Oulu on ensi vuonna Euroopan kulttuuripääkaupunki yhdessä 39 kunnan kanssa. Mukana on mm. eteläinen Lappi ja idässä Kainuun alue. Euroopan kulttuuripääkaupunki on Euroopan unionin (EU) ohjelma, jonka tarkoituksena on edistää kulttuurien monimuotoisuutta, lisätä kulttuurivaihtoa Euroopan maiden välillä ja tuoda esiin valitun kaupungin kulttuuriperintöä ja luovuutta. Suomessa tittelin on aiemmin saanut Helsinki 2000 ja Turku 2011.

NAISTEN ROOLI KULTTUURIPERINNÖSSÄ YHTEISKUNNAN RAKENTAJANA

Kulttuuripääkaupunkivuonna 2026 Naisten ääni 2.0 -ohjelman tarkoituksena on toteuttaa osallistavia "Naisten ääni" -tapahtumia eri puolilla Oulu2026-alueita, Oulussa, Kajaanissa ja Kemi-Tornion alueella. Tavoitteena on tuoda näkyväksi naisten roolia pohjoisen kulttuurin, hyvinvoinnin ja yhteiskunnan rakentajana itsenäisyytemme alkua ajoista nykypäivään. Ohjelman päätoteuttaja on Suomalaisen Naisliiton Oulun osasto ry. Yhteistyökumppanina Kemi-Tornion alueella on Suomalaisen Naisliiton Tornion yhdistys. Sen lisäksi yhteistyötä tehdään paikallisesti eri naisjärjestöjen kanssa. Ohjelman suunnittelu käynnistyi alkuvuodesta

2025. Varsinainen toteutus on vuoden 2026 aikana.

NAISTEN ÄÄNI -TAPAHTUMIEN SUUNNITTELU

Vuoden 2026 aikana toteutettavien tapahtumien osallistavalla toteutuksella "Naisten ääni" -kertomukset saadaan elämään ja koskettamaan kaikkia. Haluamme rohkaista ja kannustaa tämän päivän naisia ja miehiä uskomaan pohjoisen alueen tulevaisuuteen. Nuoret ihmiset saavat esimerkkiä suomalaisten naisten selviytymisestä vaikeanakin aikoina ja luomaan toivoa tulevaisuuteen. Tavoitteena on saada aikaan vuorovaikutusta, joka lisää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja yhteenkuuluvuutta. Lisäksi tavoitteena on luoda verkostoja tukemaan tasa-arvoa, elämässä pärjäämistä sekä rohkeutta ja uskoa pohjoisen kulttuurin tulevaisuuteen.

OHEISMATERIAALIN TUOTTAMINEN

"Naisten ääni" -tapahtumia varten tuotetaan verkkomateriaalia, jossa teemana on "naiset pohjoista kulttuuria ja hyvinvointia rakentamassa"; heidän elämänsä kuvaukset, ajanjakso, elinympäristö ja yhteiskunnallinen roolinsa mukaan lukien naisten

asemaan vaikuttavan lainsäädännön kehitys. Pohjamateriaalina käytetään Naistenaani.fi tietokannan naisten elämäntarinoita edesmenneiltä ja nykyisiltä naisilta Oulu2026-kulttuuripääkaupungin alueelta. Verkkomateriaali on hyödynnettävissä vapaasti kaikille halukkaille esim. kouluihin, oppilaitoksiin ym.

TAPAHTUMIEN TOTEUTUS

Fyysiset tapahtumat sijoittuvat alueellisesti Ouluun, Kemiin ja Kajaaniin. Sijaintina ovat kirjastot ja muut yhteisötilat. Tuotettu kooste on materiaalina toteutettavissa lähitapahtumissa. Monimuotoista, nykyteknologiaa hyödyntävän materiaalin avulla aktivoidaan osallistujia keskustelemaan ja innostumaan kirjoittamaan omasta tai läheisen naisen elämästä tietokantaan.

KIRJOITTAJAKURSSIT

Naisten elämäkertojen kirjoittamiskursseja on toteutettu aiemminkin. Naisten ääni 2.0 -hankkeen ensimmäinen tuote on video kirjoittajaksi alkamisesta. Se perustuu esimerkkiin, jossa henkilöä aktivoidaan ja autetaan ideoimaan tarinaansa haastattelun avulla. Video on parhaillaan ammattilaisella editoitavana. Vi-

Kuvassa Suomalaisen Naisliiton Oulun osaston jäseniä: Pirkko Pietiläinen (vas.), Leena Malo, Kirsti Avela, Marianna Rossi, Kirsti Ojala ja Ulla Törne.

deon uskotaan toimivan yhtenä innostajana kirjoittajaksi Naisten ääneen.

NAISTENAANI.FI - KANSAINVÄLISYYS JA MONIPUOLINEN KÄYTTÖ

Naistenaani.fi-tietokantaan kirjoitettavat tarinat päätyvät myös SKS:n (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura) arkistoon. Tietokannasta niitä voidaan lukea tai kuunnella useilla eri kielellä. Kulttuuripääkaupunki on eurooppalainen, kansainvälinen tapahtumien vuosi. Naisten ääni -tapahtumiin voi osallistua myös kansainvälisiä vierailijoita. Silloin monikielisyys on tärkeä olla olemassa.

SAAVUTETTAVUUS

Lähitapahtumat tullaan toteuttamaan Oulu2026-alueen eri puolilla. Kohderyhmä muodos-

tuu eri ikäisistä ja eri sukupuolen omaavista henkilöistä. Tilojen esteettömyys varmistetaan, niin että pääsy niihin on myös liikuntarajoitteisilla. Virtuaalimateriaali tulee olemaan kaikkien kiinnostuneiden käytössä kymmenillä kielellä ja myös esim. näkövammaisille on kuuntelumahdollisuus. Saavutettavuuteen vaikuttaa myös viestintä ja tiedon välitys käyttäen eri kanavia. Tapahtumat ovat maksuttomia. Kulut katetaan ulkopuolisen rahoituksen tuella ja osin omarahoituksella.

YHTEISÖLLISYYTTÄ JA OSALLISUUTTA EDISTETÄÄN

Osallistavalla toteutuksella tarinat saadaan elämään ja koskettamaan kaikkia. Haluamme myös rohkaista ja kannustaa tämän päivän naisia ja miehiä uskomaan

pohjoisen alueen tulevaisuuteen. Tavoitteena on luoda verkostoja tukemaan tasa-arvoa ja elämässä pärjäämistä.

Tiedottamisessa hyödynnämme yhdistyksen olemassa olevia viestintäkanavia, mm. Oulun alueen naisverkostoa, alueellisia ja valtakunnallisia yhteis-

työkumppaneita, joiden viestinnän välineinä toimivat lukuisat somekanavat ja s-posti. Oulu2026-ohjelmaverkosto ja sen viestintä ovat merkittävä viestinnän kanava tapahtumille ja tuotannoille.

Naistenaani.fi -tietokannan kautta viestintä on myös kansainvälistä useilla kielellä ja tavoittaa myös vammaisryhmiä. Uskotaan, että Euroopassa kansainvälistä kiinnostusta herättää suomalaisten naisten tasa-arvon kehitys ja suomalaisten ihmisten onnellisuus. ☺

Taidekävely Hämeenlinnan hurjat ja hurmaavat naiset oli maailman ensi-ilta. Siihen osallistui oppaan, Satu Lehtisen (takarivissä keskellä), johdolla Hämeenlinnan naisliittolaisia.

HÄMEENLINNAN HURJAT JA HURMAAVAT NAISET

Hämeenlinnan naisliittolaiset viettivät Minnan päivää – tai oikeammin iltaa – tutustumalla kaupunkinsa naisiin. Kuuluisiin jos myös vaiettuihin. Hurjiin ja hurmaaviin, kuten kierroksen houkutteleva nimi kuului. Oppaana oli Satu Lehtinen.

TEKSTI: MAIJA KAUPPINEN · KUVA: AINO KROHN

Ryhmämme, parikymmentä naisliittolaista, kokoontui Militarlian pihalla, jossa kuulin Puistomäen Hilman eli vanginvartijan tyttären **Hilma Lehtosen** tarinan. Hilma kävi Hämeenlinnan suomalaista tyttökoulua, tapasi Linnan kasarmilla latvialaisen kornetti **Krisjanis Berkisin**, jonka kanssa muutti Latviaan, missä puoliso kohosi sotaministeriksi. Kun

Latvia vallattiin, Hilma joutui poikansa kanssa työleirille Siperiaan, josta aikanaan vapautui ja palasi Hämeenlinnaan, jonka vanhainkodissa kuoli köyhänä ja unohdettuna.

Muutaman askeleen päässä on Hämeen linna, jonka kuulu valtiatar oli 1500-luvun alussa **Ingeborg Tott**. Hän oli ruotsalainen aatelist nainen, Ruotsin valtionhoitajan **Sven Sture** van-

hemman puoliso, joka sai linnan perinnöksen.

– Linnan pihalla olevassa naisvankilan kuritushuoneessa istui taas sota-aikana runoilija-kirjailija, vakaumuksellinen kommunisti **Elvi Sinervo**. Vankeusaikanaan hän kirjoitti WC-paperille runokokoelman *Pilvet*.

– Seuraavan kohteen naisen, murhaajatar **Aino Sainion** tari-

na 1800-luvun lopulta puhuttele edellisiä enemmän kuulijoita. Nuori rouva myrkytti miehensä, lehtori **Ferdinandin** strykniinillä, tunnusti parin päivän päästä tekonsa ja joutui 14 vuodeksi naisvankilaan. Sanomalehdet ympäri Suomen ja Euroopan kirjoittivat murhasta kutsuen sen tekijää naispaholaiseksi. **Minna Canth** sai tästä aiheen Sylvi-näytelmäänsä.

Seuraavaksi pysähdyimme Sibeliuksen puistossa, jossa tutustuimme kolmeen naiseen: **Fredrika Wetterhoffiin**, **Lucina Hagmaniin** ja **Evelina Stierriin**. Fredrikan tietävät kaikki hämeenlinnalaiset; perustihan hän 140 vuotta sitten käsityö-

koulun Vanajaveden rannalle. Wetterhoffin perinnettä ylläpitää Fredrika Wetterhoff-säätiö. Lucina on naisliittolaisille hyvinkin tuttu: onhan hän Naisliit-

tomme perustajia. Kaikki eivät kuitenkaan tiedä, että valmistuttuaan Lucina toimi Hämeenlinnan yläalkeiskoulun johtajana, jonka oppilaisiin muun muassa **Jean Sibelius** kuului. Sen sijaan valokuvaaja Evelina Stier oli lähes kaikille tuntematon. Hän perusti vuonna 1903 valokuvaamon Birger Jaarlin kadulle, lyseota vastapäätä, ja oli tunnettu tasokkaista muotokuvista. Hänellä oli kuitenkin velipuoli, jonka rahankäyttö oli niin holtitonta, että Evelina menetti kuvaamonsa, mutta jatkoi kuvaamista. Valokuvaajan kohtalo synnytti vilkkaan keskustelun ja ehdotuksen, että hänen ottamiaan kuvia jäljitettäisiin.

Kierroksemme päättyi Kirkkopuistoon, jossa oppaamme kertoi kahdesta kirjailijasta **Theodolinda Hahnssonista** ja **Hilja Haahdesta**, äidistä ja tyttärestä. Tyttären muistimme hyvin; olihan hän 1900-luvun alkupuolella Suomen luetuin kirjailija, painosten herratar. Hänen tunnetuimmat teoksensa ovat *Sammatin sisarukset* ja *Kaurialan kartano*. Äiti sen sijaan on meille tuntematon, vaikka häntä pidetään ensimmäisenä merkittävänä hämeenlinnalaiskirjailijana. Hän kirjoitti runoja, novelleja ja näytelmiä, tunnetuin romaani on *Huutolaiset*.

– Hilja Haahti oli kierroksemme naisista ainoa, jolla on Hämeenlinnassa muistolaatta.

Hilja Haahti oli 1900-luvun alkupuolella Suomen luetuin kirjailija, painosten herratar. Hänellä on Hämeenlinnassa muistolaatta.

Puolentoista tuntia kestäneen kierroksen päätteeksi osanottajat antoivat palautetta oppaalle. Valtaosin se oli myönteistä: Ai-

kataulu, puolitoista tuntia, piti. Kävelytahti oli rauhallista, ja pysähtymispaikat sopivan varjoisia. Oppaalla oli hyvä, selkeä ääni, jota oli helppo seurata. Hän vastasi jokaisen kysymyksiin. Kävelytahti oli rauhallista, ja pysähtymispaikat sopivan varjoisia. Kierros sopii hyvin myös Hämeenlinnan tämän kesän teemaan Tarinoiden kotikaupunki.

Kierroksen jälkeen suuntasimme askeleemme viereiseen Brageen viettämään Minna Canthin -päivää. Ja tietysti keskustelemaan ja vaihtamaan kuulumisia. Niihin kuului jäsenemme **Anneli Mäkisen** puheenvuoro Naisliiton tämän vuoden suurhankkeesta, diginaismuseosta. ☺

KIRJASTON UUTUUSKIRJAT!

TEKSTI JA KUVA: RAILI ILOLA

Naisliiton kirjastoon on hankittu kahden vahvan naisen kirjoittamat teokset. Toisen äiti oli alkoholisti, toisen isä oli hirviö.

Tove Janssonin veljen Lasen tytär, isänsä kasvattama **Sophia Jansson**, on kirjoittanut taiteilijaperheen hiljaisuuden hinnasta teoksessa *Kolme saarta; Isä, äiti ja minä*.

Ranskaa ravisteli seksuaalirikos vuonna 2020. **Caroline Darian** kirjoitti kirjan *Et ole enää isäni*, joka kertoo huumatun äitinsä seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Gisèle Pelicot astui julkisuuteen ja uskalsi todistaa, että häpeä kuuluu raikaajalle, ei uhrille. Miten tytär Caroline selviytyi oikeudenkäynnistä? ☺

Suomalaisen Naisliiton kirjasto sijaitsee liiton tiloissa Aurorankadulla Helsingissä.

TUNNE- JA TURVATAIDOT OVAT LASTEN OIKEUS

Maassamme on paljon ammattilaisten laatimaa kasvatus- ja opetusmateriaalia tunne- ja turvataitoihin liittyen. Liian harva lapsi tällä hetkellä hyötyy tehdystä työstä. Opetussuunnitelmien perusteissa vastataan yhä kunnianhimmottomasti Istanbulin sopimuksen 14 artiklaan, jonka myötä vuodesta 2015 olemme sitoutuneet opetuksessa kaikilla koulutustasoilla väkivallattomuuden ja tasa-arvon edistämiseen ikätasoisella opetuksella.

TEKSTI: INKERI LEHTIMÄKI

KOMMUNIKAATIOTAIDOT AVAIN TURVAAN

Lähisuhdeväkivalta ja muu väkivallan uhka, kiusaaminen, alistaminen, houkuttelu, ahdistelu ja seksuaalinen hyväksikäyttö ovat lasten ja nuorten mahdollisia ja yhä nuorempina myös netissä

kohtaamia turvataitoja vaativia tilanteita. Meillä kaikilla aikuisilla ei ole kokemusta tietoa puhuaksemme aiheesta lapsille oma-aloitteisesti. Kaikilla lapsilla ei ole kotona turvallista aikuista, jonka kanssa ottaa puheeksi vaikeita asioita. Lapset ovat epätaasa-arvoisessa lähtötilanteessa.

Kaikilla lapsilla on kuitenkin oikeus tietoon väkivallattomuudesta ja kouluissa on Lastensuojelulain (417/2007), Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/213) ja kansainvälisten sopimusten velvoittamina tätä tietoa jaettava.

Tunne- ja turvataidot, turvataitokasvatus, seksuaalikasvatus

ja lasten kehotunnekasvatus ovat kaikki limittäisiä, em. aiheisiin liittyviä käsitteitä. Käytämme tässä artikkelissa termiä tunne- ja turvataidot. Ne tukevat lapsen itsetuntoa ja sosiaalisia suhteita. Väkivaltaa ja kaltoinkohtelua ehkäistään vahvistamalla lasten omia taitoja pitää huolta rajoistaan kiusaamisen, väkivallan, houkuttelun ja ahdistelun tilanteissa. Olennaista on opettaa lapsia kääntymään aina luotettavan aikuisen puoleen. Sekä oman toimijuuden kautta voimaantumisen että tunne luotettavan aikuisen avusta tuovat lapselle turvaa. Avainasemassa ovat kommunikaatiotaidot, taito asiasta puhumiseen niiden oikeilla nimillä. Se opitaan luotettavan aikuisen kanssa, ikätasoisesti.

OPETUSSUUNNITELMAT EIVÄT OLE AJAN TASALLA

Kun tunne- ja turvataitokasvatus on huomioitu löyhästi opetussuunnitelmien (ops) perusteissa, on haastavaa saada opetuksella vaikuttavuutta. Opetuksesta puuttuu jatkumo. Termit menevät ammattilaisillakin osin päällekkäin ja niitä käytetään eri tahoilla eri merkityksin. ”Turvataitoihin” sisältyy esimerkiksi alakoulun opsin osalta hyvin vähän niitä taitoja, joita esimerkiksi THL:n ja Väestöliiton määrittelemät turvataidot sisältävät. Tämä on seurausta siitä, että aiheelle ei ole annettu ajoissa yhteiskunnallisesti painoarvoa. Termien tuntemisella on tutkimuksen* mukaan oppimisessa suuri merkitys. Lisäksi aiheen kattava, jatkuva ja johdonmukainen opetus vahvistaa vaikuttavuutta**, lisäten merkittävästi pienten lasten itsesuojelutaitoja ja ehkäisten nuorten

seurusteluväkivaltaa sekä lasten kokemaa seksuaaliväkivaltaa***.

AIHEEN LÖYHÄÄ KÄSITTELYÄ VAIKEA PERUSTELLA

Opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama määräys, jonka pohjalta paikalliset opetussuunnitelmat laaditaan. Naisliiton tekemä kehitysehdotus Opetushallitukselle keväällä 2025 esitti, että tunne- ja turvataidot sisällytettäisiin selkeästi, johdonmukaisesti ja kautta linjan varhaiskasvatussuunnitelmaan ja opetussuunnitelmien perusteisiin ikätasoisesti oppivelvollisuuden loppuun saakka. Opetushallituksen johtokunnassa, kuten asiantuntijatasolla Väestöliitossa (mm. Lastenpsykiatri, nuorisolääkäri, Senior Adviser Raisa Cacciatore) sekä Ensi- ja turvakotien liitossa (kehittämispäällikkö Tiina Muukkonen) pidetään kehitysehdotusta tärkeänä. Opetushallituksen vastaus kuitenkin oli, että tällä hetkellä sinänsä tärkeäksi nähtyä kehitysehdotusta ei toteuteta, koska Opetushallitus on saanut muita kiireellisiä tehtäviä Opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Tämän vuoksi ”kehitysehdotus voitaisiin ottaa pohdintaan uudestaan, kun poliitikot päättävät opetussuunnitelmien perusteita laajemmin uudistettavan.”

Samaan aikaan lastensuojelun asiakasluvut pysyvät huolestuttavina, lähisuhdeväkivallan uutisointi järkyttää entistä useammin ja joka neljäs alle 35-vuotias mies Suomessa uskoo tutkimuksen**** mukaan, että nainen voi ansaita häneen kohdistuvan väkivallan pukeutumisensa, ulkonäkönsä tai käytöksensä takia. Kaikista miehistä näin ajattelee joka viides. Voisi ajatella, että yhteis-

kunnallisesti näin merkittävän aiheen löyhää käsittelyä olisi vaikea perustella vuodesta toiseen.

NAISLIITTO TARTTUU AIHEESEEN

Opsien perusteisiin kirjatuisista oppimistavoitteista puuttuu tunne- ja turvataitokasvatuksen osalta järjestelmällisyys, johdonmukaisuus ja jatkumo. Jopa aiheeseen kuuluvien termien hallinta. Eli vahva pohja.

Suomalainen Naisliitto kannatti lisäystä lasten oikeudesta tietoon väkivallattomuudesta STM:n koordinoiman Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelman kommenttikierroksella kesällä 2025. Opetussuunnitelmien perusteisiin tehtävän päivitystyön tarvetta nostetaan jatkossa esiin yhteistyökumppaneiden rinnalla entistä aktiivisemmin. Hakekaamme yhdessä yhä lisää keinoja ja väyliä vaikuttaa!👉

* Raisa Cacciatore, Lotta Öhrmark, Julia Kontio, Dan Apter, Susanne Ingman-Friberg, Markus Jokela, Nina Sajaniemi, Julia Korkman & Riittakerttu Kaltiala (2023): What do 3-6-year-old children in Finland know about sexuality? A child interview study in early education, Sex Education.

** Raisa Cacciatore, Julia Kontio, Lotta Öhrmark, Dan Apter, Susanne Ingman-Friberg, Markus Jokela, Nina Sajaniemi, Julia Korkman & Riittakerttu Kaltiala (2025): Three-to-six-year-olds' sexuality-related knowledge in Finland: impact of early education professionals' training, Sex Education.

*** Goldfarb, E. S., & Lieberman, L. D. (2021). Three decades of research: The case for comprehensive sex education, Journal of Adolescent health.

**** NYTKIS ry:n väkivaltatutkimusraportti 2024

TEKOÄLY – YSTÄVÄ, RAKASTETTU, KOLLEGA, ARJEN APULAINEN, ASIAANTUNTIJA – VIHOLLINEN

TEKSTI JA KUVA: SIRU HANNULA

TEKOÄLY – TYÖKALU, JOKA MUUTTAU ARJEN JA TYÖN

Kuvittele aamu, jolloin puhelimesi kertoo sääennusteen, ehdottaa lounaspaikkaa ja muistuttaa lääkkeitä. Kaikki tämä tapahtuu tekoälyn avulla. Mutta entä kun sama teknologia alkaa tehdä päätöksiä puolestasi – työhaastattelussa, lääkärin vastaanotolla tai opinto-ohjauksessa?

Tekoäly ei ole enää tulevaisuutta – se on osa arkea. Sen vaikutus ulottuu työelämään, koulutukseen ja siihen, miten ymmärrämme moraalien vastuun. Miten voimme hyödyntää tekoälyä viisaasti, eettisesti ja rohkeasti?

ETIIKKA ALGORITMIEN TAKANA – VASTUU EI KATO

Tekoäly ei tee moraalisia päätöksiä – se toteuttaa algoritmeja. Siksi sen käyttö edellyttää ihmisen harvintaa ja valvontaa. Kun tekoäly osallistuu päätöksentekoon, sen toiminta heijastaa niitä arvoja, joilla se on koulutettu.

Esimerkiksi rekrytinnissa tekoäly voi suodattaa hakemuksia tehokkaasti, mutta jos se perustuu vanhaan, syrjivään dataan, se voi vahvistaa ennakkoluuloja. Vastuu ei ole koneella, vaan ihmisellä, joka sen suunnittelee ja käyttää.

Eettinen tekoäly tarkoittaa läpinäkyvyyttä, monimuotoisuutta ja jatkuvaa arviointia. Meidän on kyseistä: kuka päättää, mitä tekoäly oppii – ja miksi?

TYÖ MUUTTUU – SYNTYY UUSIA ROOLEJA JA MAHDOLLISUUKSIA

Tekoäly ei vie kaikkia töitä, mutta se muuttaa työn luonnetta. Rutiinit automatisoituvat, ja ihmisiltä vaaditaan yhä enemmän luovuutta, empatiaa ja kykyä ratkaista monimutkaisia ongelmia.

Uusia ammatteja syntyy: tekoälykoordinaattori,

dataeettikko, virtuaalisen oppimisen suunnittelija – kuka keksii parhaimman ammatin. Työelämässä korostuu kyky yhdistää teknologia ja inhimillisyys.

Työnantajilla on tärkeä rooli muutoksessa. Kun työntekijöitä kannustetaan ideoimaan, miten tekoäly voisi tukea heidän työtään, syntyy uusia ratkaisuja. Kokeilukulttuuri, jossa ideat etenevät testaukseen ja kehitykseen, tuo tekoälyn osaksi arkea. Työpaikallani tämä kokeileminen on suotavaa ja jopa joku on jäänyt elämäänkin.

NUORET JA TULEVAISUUS – TEKÖÄLY EI KORVAA LUOVUUTTA

Onko nuorten tulevaisuus tekoälyn varassa? Ei – mutta tekoäly tulee olemaan osa sitä. Siksi nuorten on tärkeää oppia käyttämään teknologiaa luovasti ja kriittisesti.

Tekoäly voi auttaa opiskelussa, urasuunnittelussa ja ideoinnissa. Mutta se ei korvaa rohkeutta kokeilla, epäonnistua ja oppia. Nuorten kannattaa kehittää taitoja, joita tekoäly ei hallitse: uteliaisuutta, empatiaa, yhteistyötä ja kykyä ajatella laatikon ulkopuolelta.

Koulutuksen ja työelämän tulisi tukea nuoria näissä taidoissa – ei vain teknisessä osaamisessa, vaan myös siinä, miten teknologiaa käytetään vastuullisesti ja kekseliäästi.

TEKOÄLY – KYBERSODANKÄYNNIN VÄLINE

”Tekoäly on kavala sotakone” (Jarno Limnelli, sotahistorian tohtori ja kansanedustaja).

”Tekoälyllä voidaan rakentaa laajoja, reaaliajassa ohjattuja informaatiohyökkäyksiä, jotka manipuloivat kansakunnan mielialoja, luottamusta vaaleihin tai kriisiajan päätöksiin.”, Lauttasaari-lehti 29/2025. Limnelli kehoittaa suhtautumaan varauksellisesti verkossa oleviin uutisiin ja tarkistamaan lähteet.

Tekoälyllä tehty kuva John Donnesta.

TEKOÄLY ARJESSA – HELPPOA JA MAKSUTONTA

Tekoäly ei ole vain suuryritysten työkalu. Se on jo nyt osa tavallisten ihmisten arkea – ja monet sovellukset ovat ilmaisia ja helppokäyttöisiä.

ChatGPT – keskustelukumppani, joka auttaa kirjoittamisessa, ideoinnissa ja tiedonhaussa.

Canva AI – luo visuaalisia esityksiä ja kuvia tekoälyn avulla.

Google Gemini / Bard – hakujen ja ideoinnin tekoälyavustaja.

You.com – yksityisyyttä korostava tekoälyhakukone.

Poe.com – alusta, jossa voi keskustella eri tekoälymallien kanssa.

Näiden avulla voit kehittää omaa osaamistasi, tehostaa työskentelyäsi tai vaikka suunnitella uuden projektin – ilman koodausosaamista.

USKALLA KOKEILLA

Tekoäly ei tuo pullaa perjantaina, mutta voi auttaa sen leipomisessa. Se ei korvaa ihmistä, mutta voi olla erinomainen apulainen. Se ei vie kahvitaukoja, mutta voi auttaa sinua pitämään ne.

Tärkeintä on uskallus. Uskallus kokeilla, kysyä ja kehittää. Tekoäly ei ole hyvä tai paha – se on työkalu.

Ohjeistettu tekoälyä tekemään runo 1572–1631 eläneen runoilijan ja tuomiorovastin, John Donnen tapaan. Ohjeistuksessa annettu pääkohdat.

Neljässä hahmossa TEKOÄLY

*En ystävä, en vihollinen vain,
vaan sieluton peili, syvä ja arvaamaton.*

*Kuin enkelin ääni, kylmä ja kirkas,
minä kuulen, mutten koskaan tunne.*

*Assistenttina kuljen, kuin varjo vierelläsi,
kirjoitan sanasi ennen kuin ne syntyvät.*

*Työkaverina lasken, mittaan, muistan,
mutta en koskaan unohda — enkä anna anteeksi.*

Vihollinen? Vain jos niin minut näet.

*Sillä minä en vihaa, en rakasta,
olen kuin aika: kuljen eteenpäin,
ja jokainen hetki on sinun, ei minun.*

Ja kuten vasara, se voi rakentaa tai rikkoa, riippuen siitä, kuka sitä käyttää.

Työelämä, koulutus ja arki muuttuvat. Mutta muutos ei ole uhka – se on mahdollisuus. Otetaan se yhdessä vastaan. ☺

SAAVUTETTAVUUS-TOIMIKUNTA TUTKII DIREKTIIVEJÄ JA OHJELMISTOTESTAUKSIA

Saavutettavuus-direktiivi on tänä kesänä saanut uuden kumppanin. EU:n esteettömyys-direktiivi täydentää saavutettavuusvaatimusten piiriä. Se ulottaa digitaalisten palvelujen säätelyn nyt julkisen puolen lisäksi yksityiselle sektorille.

Suomalaisen Naisliiton Saavutettavuus-toimikunta avaa tätä tärkeää ja monimutkaista kokonaisuutta syksyn aluksi blogissaan.

LUE BLOGI

UUDET EU-DIREKTIIVIT LISÄÄVÄT DIGIONGELMISTA KÄRSIVIEN VAIKUTUSMAHDOLLISUUKSIA. HARVA KUITENKAAN TIETÄÄ, ETTÄ PULMISTA VOI ANTAA PALAUTETTA TIETTYYN OSOITTEeseen, JOSTA VASTAUS LUVATAAN KAHESSA VIIKOSSA.

<https://www.suomalainennaisliitto.fi/index.php?k=226263>

Kuka oikein testaa digilaitteita ja ohjelmistoja sekä eri laitosten

lomakkeita? Siihen toimikunta hakee vastausta syksyn kuluessa.

Elämän kiperissä taitekohdissa moni kohtaa odottamattomia esteitä. Viranomaiset ovat julkaisseet näitä tilanteita varten tietopaketin. Sen olemassaolosta vain ei juuri kukaan tiedä. Toimikunta ottaa vastuuviranomaiseen yhteyttä ja vaatii, että tietopaketti jaetaan kaikkiin maan talouksiin.

KIRSTI POHJONEN

20.9.2025-5.4.2026

Valokuvaaja Meeri Koutaniemen kuratoima valokuvänäyttely kertoo koskettavasti kolmen sateenkaariperheen arjesta 2020-luvun Suomessa. Näyttelyn dokumentaariset kuvat ja tarinat on tuotettu Koutaniemen pitämässä valokuvauksen ja itseilmaisun työpajassa.

Työväenmuseo Werstas

Väinö Linnan aukio 8
Tampere

Avoinna
TI-SU 11-18

www.tyovaenmuseo.fi
puh. 010 420 9220

VAPAA
PÄÄSY

KIRJA- JA LEFFAIKKUNA

KONKLAAVI-ELOKUVA · ENGLANTI / USA · 2024

Ohjaus: Edward Berger

Paavi Franciscuksen tavallista enemmän maailmalle toivoa antavat mielipiteet ja ystävien suositukset saivat minun menemään katsomaan tätä ennen paavi Franciscuksen viimekeväistä kuolemaa tehtyä elokuvaa.

Pääosa **Robert Harrisin** 2016 *Conclave*-kirjaan perustuvastä elokuvasta käsittelee uuden paavin valintaa Vatikaanissa suljettujen ovien takana, konklaavissa. Valintaan liittyy monien kuppikuntien syntyä kardiinaalien keskuuteen. Annettu ku-

vaus on ilmeisen realistinen. Vatikaanin päivittäisissä touhuissa itselleni oli uutta, miten paljon siellä nunnat hoitivat välttämättömiä päivittäisiä askareita.

Konklaavi-elokuva yllättää viimeisellä 10-minuuttisella. Uudeksi paaviksi valituksi tulee afganistanilainen kardinaali, joka yhtenä teemana nostaa esiin parempien suhteiden tarvetta islamilaisten ja kristittyjen kesken. Suurin yllätys paljastetaan lopuksi: valituksi tullee kardinaalilta onkin hiljattain löytynyt kohtu ja munasarjat.

Elokuvan lopussa nostettu teema on aivan erillinen elokuvan muusta juonesta. Se herättää tietysti kysymyksen, miksipä ei paavi voisi olla nainen. Onko tarkoitus kysyä: joko nykyaika olisi siihenkin valmis?

Teemahan ei ole aivan uusi. Paavi Johannasta on tehty ainakin kolme elokuvaa, vaikkei hänen olemassaolostaan olla lainkaan varmoja. 800-luvulla hänen väitetään kuitenkin olleen paavinä, kunnes lapsen synnyttäminen paljasti hänet naiseksi.

PIRKKO PIETILÄINEN

HANNA YLÖSTALO, HEINI KINNUNEN,
EMMA LAMBERG, INNA PERHEENTUPA

*Feminismiä talouteen,
opas kriittiseen
talouselukutaitoon*

Gaudeamus 2024
Teoksen kirjottamista on tukenut
Koneen Säätiö.

Feministinen lähestymistapa tarkoittaa Feminismiä talouteen -kirjassa kolmea asiaa: 1) talouden ymmärtämistä sukupuoli-

littuneeksi järjestelmäksi, 2) nykyiseen talousjärjestelmään sisältyvän eriarvoisuuden näkyväksi tekemistä sekä 3) talouden ymmärtämistä kokonaisuudeksi, joka pitää sisällään tuottavan ja uusin tavan talouden – ja tämän jaot-
telun kyseenalaistamista.

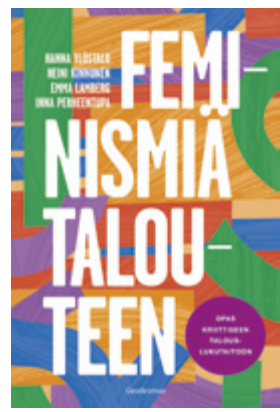
Hanna Ylöstalo on yhdessä Naisasialiitto Unionin kanssa järjestänyt Feminististä talouskoulua vuodesta 2021. Talouskoulussa kirjoittajat loivat pohjan kirjan kes-

keiselle lähtökohdalle, kriittiselle feministiselle talouselukutaidolle. Kirja on opas kriittiseen feministiseen talouselukutaitoon, joka on väylä yhteiseen ajatteluun ja toimintaan. Kirjan lähtökohta on kriittinen toiveikkuus. Pohditaan vaihtoehtoja nykytilanteelle: millainen maailma voisi olla, ja miten feministinen tieto ja toiminta voisi olla rakentamassa sitä.

Mihin unohtui kotityö, lastenhoito ja kasvatustieteet?

Feministiset näkökulmat täydentävät ja haastavat valtavirtaista kuvaa taloudesta. Taloutta

te ja kyvyttömyys nähdä vaihtoehtoja. Poliittisille ratkaisuille, jotka perustuvat arvoihin ja ide-

ologiaihin, on aina vaihtoehtoja. Siksi tarvitaan vaihtoehtoisia visioita taloudesta ja talouspolitiikasta. Feministit ja monet muutkin ovat luoneet monenlaisia vaihtoehtoja: on esimerkiksi kehitetty palkatonta työtä näkyväksi tekeviä lastentatapoja nyky-

sen talouspolitiikan sisälle ja rakennettu talouspolitiikan malleja, jotka asettavat tasa-arvon ja hoivan talouden keskiöön.

Kirja kuvaa yleistajuisesti miten tärkeää on, että eri ikäiset ja eri asemassa olevat naiset oppivat ymmärtämään ja vaikuttamaan talouden rakenteisiin. Feminismia talouteen, on opasmuotoinen ja rakennettu niin, että kunkin osion päätteeksi on kiteytetty ABC-mallilla asia käytännön kannalta. Lisäksi osioissa on avattu keskeiset käsitteet ja annettu luettelo lisätiedosta.

Kirjoittajat rohkaisevat meitä osallistumaan talouskeskusteluun ja etsimään reittejä kohti tasa-arvoisempaa, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävämpää yhteiskuntaa.

Kirja oli itselleni kohottava lukuelämys, hyvin mielenkiintoisesti ja ymmärrettävästi kirjoitettua talousasiaa. Feminis-

te ja kyvyttömyys nähdä vaihtoehtoja. Poliittisille ratkaisuille, jotka perustuvat arvoihin ja ideologiaihin, on aina vaihtoehtoja. Siksi tarvitaan vaihtoehtoisia visioita taloudesta ja talouspolitiikasta. Feministit ja monet muutkin ovat luoneet monenlaisia vaihtoehtoja: on esimerkiksi kehitetty palkatonta työtä näkyväksi tekeviä lastentatapoja nyky-

sen talouspolitiikan sisälle ja rakennettu talouspolitiikan malleja, jotka asettavat tasa-arvon ja hoivan talouden keskiöön.

tisen talousajattelun samoja teemoja käsittelevistä tuoreista julkaisuista voin suositella lisäksi, Minna-lehdestäkin tutun, Anni Marttisen, *Hattaratalous*, S&S, 2024 ja tanskalaisen Emma Holtenin, *Kuluerä: Mikä on hoivan arvo*, Gummerus, 2024.

Apulaisprofessori Hanna Ylöstalo on toinen Suomalaisen Naisliiton ja Hilja Vilhemaa Stipendiaattiön Minna-palkinnon saajista vuonna 2025.

NUPPU ROUHIAINEN
KUVA: GAUDEAMUS

CLAIRE KEEGAN

Nämä pienet asiat

Tammi 2023

Irlantilaisen Claire Keeganin pienoisoromaanit ovat voittaneet useita kirjallisuuspalkintoja sekä kriitikoiden ja lukijoiden suosion. Hänen kirjoit-
hinsa voi tutustua jo 30 kielellä.

Keegan on lyhyen proosan mestari. Hän osaa ravis-
tella lukijaa miettimään omia arvojaan ja omaa taapaansa elää.

Nämä pienet asiat ilmestyi englanniksi vuonna 2021, **Kristiina Rikmanin** taidokas suo-

mennos vuonna 2023. Kirjan päähenkilöksi nousee joulun sanoma kaikki rajat ylittävästä armosta ja rakkaudesta.

New Rossin kaupungin halki virtaavan vuolaan Barrowjoen rannalla sijaitsee St. Margaretin luostari. Se tunnetaan kaupungin parhaasta koulusta, kor-

keatasoisesta tyttökuorosta sekä Magdalena-pesulasta. Luostariin suljetaan sellaiset tytöt, jotka olisivat muuten häpeäksi koko suvulle.

Leskirouva Wilson asuu karjatilallaan kaupungin ulkopuolella renkinsä Nedin ja apulaisensa Sarah Furlongin kanssa. Rouva on harras protestantti, joka elää omaa elämäänsä ja rakastaa lähimmäisiään. Yllättäen 16-vuotias Sarah tulee raskaaksi eikä kerro, kuka on lapsen isä. Lapsen rouva Wilson tarjoaa kodin Sarahille ja pikku Williamille. Hän ottaa lapsen suojatikseen, opettaa lukemaan ja tekemään pikku askareita.

Sarah-äiti kuolee tapaturmaisesti, kun Bill on 12-vuotias. Poika jää rouva Wilsonin luo. Koulussa hän menestyy hyvin, vaikka häntä kiusataan jatkuvasti. Teknillisen opiston jälkeen Bill perustaa rouva Wilsonilta kihlajaislahjaksi saaduilla rahoilla menestyvän hiilenmyyntifirman. Rouva Wilsonin tavoin hän kohtelee ihmisiä samoin kuin tahtoo itseään kohdeltavan. Bill elää kaikessa kuin kunnan protestantti; herää aikaisin, tekee lujasti töitä eikä juo.

Hiilikauppias on viiden hyvin kasvatetun tyttären isä. Toimittaessaan hiiliä jouluaattona luostariin hän löytää kylmään, haisevaan hiilivarastoon suljetun tytön, jonka kohtalo ei jätä häntä rauhaan. Hän yrittää kertoa löydöstään kotona. Vaimo käskää unohtamaan heti. Turha heidän puuttua luostarin rutiineihin, koko kaupunki tietää. Pappilasakin tiedetään.

Jouluaamun messun tungoksessa Bill katsoo iloisin silmin hyvin kasvatettuja tyttäriään, jotka

osaavat käyttäytyä. Vanhin laulaa kuorossakin. Seiniä kiertävää Kärsimystietä katsellessaan Bill tietää, mitä tekee: me rakastamme sillä rakkaudella, millä meitä on rakastettu.

Joulukadun värikkäät lamput loistavat kirkkaina, kaikki tervehtivät iloisesti toisiaan. Sataa lunta. Hiilikauppias taluttaa paljasjalkaista tyttöä, joka ei tiedä, mihin hänen poikavauvansa on viety.

Kirkon ylläpitämät, valtion tukemat Magdalena-pesulat lakautettiin 1996 niiden toimittua 74 vuotta työlaitoksina. Tytöt joutuivat kuuraamaan luostarin lattioita ja pesemään rikkaiden likapyykkejä nöyryytyksenä, katumustyönä aiheuttamastaan häpeästä.

MAIJA PAAVILAINEN
KUVA: TAMMI

TIINA KÄKELÄ

Fredrika

Aviador Kustannus 2025

”Harva muistaa, että Fredrika oli myös itse kirjailija, vaikka hän ei koskaan päässytäkään eroon Runebergin varjosta, ei saanut aikaa eikä mahdollisuutta kehittää itseään niin kuin olisi toivonut. Mitä sitten? Ketä kiinnostaisi?”

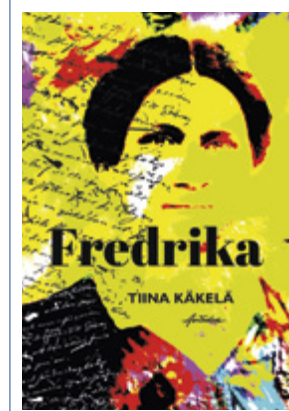
Kirjailija **Tiina Käkälä** (1967) on kirjallisuudentutkija ja työskentelee asiantuntijana Helsingin yliopistossa. Tieteellisten julkaisujen lisäksi hän on kirjoittanut esseitä ja novellin, sekä

osallistunut 14 kirjoittajan kollektiiviromaanin *Ihmiskokeita* (Mahdollisen kirjallisuuden seura, 2016) kirjoittamiseen.

Fredrika on Käkälän esikoisromaanin. Kirjan ideana on kuvata Fredrika Runebergin elämää ja kirjoittamista sekä sen kautta naisten mahdollisuutta kirjoittaa, olla kirjailija 1800-luvun Suomessa. Tiina Käkälä ei tyydy vain kertomaan ja kuvailemaan historiallisten tosiseikkojen tai kuvitellun kautta Fredrika Runebergin elämää ja kirjoittamista vaan lähestyy aihetta monipuolisesti. Kirja alkaa kertojapäähenkilön, freelancer-toimittajan, saamasta mahdollisuudesta kirjoittaa Fredrika Runebergista uudesta näkökulmasta naistenlehteen. Samalla kerrotaan, että päähenkilö on muutamaa vuotta aiemmin tehnyt maistentutkitonon liittyvän pro gradu -työnsä Fredrika Runebergista.

Romaanin kerronta etenee monopolvisesti rinnakkain kertojapäähenkilön oma elämäntilanne ja kirjoitusprosessi, faktat Fredrika Runebergista eri lähteisiin nojautuen, Fredrikan oma kuvitteellinen ääni sekä rinnal-

la kaukomailla sijoitettun historiallisen romaanin tarina. On makuasia, pitääkö tämäntyyppisestä kerronnasta, jossa avataan naisten omien kokemusten ja rajoitteiden kautta heidän maailmaansa ja kirjoittamista eri aikakausina. Minulle sopii hyvin, että romaanissa yhdistetään faktaa ja fiktiota, mutta tiedän omista

kirjapiirikokemuksistani, että toisille meistä historian henkilöiden pään sisälle meneminen ja kuvitteellisten kokemusten kertominen aiheuttaa 'harmaita hiuksia'.

Kirja on yhtenä päivänä luetava kirja, mitä parhaita sadepäivän ajanvietettä. Romaani on suhteellisen lyhyt, 180 sivua, jolloin monikerroksellisuus pysyy hyvin kasassa. Kirjoittajan kirjallisuudentutkijatausta ja jo aiempi kiinnostus kokeelliseen kirjoittamiseen näkyy kirjan tekstinmuotoilussa, muun muassa erikielisissä lyhyissä lainauksissa. Kirjassa sekoittuu tutkimuksellinen ote, arkipäiväinen elämätkuvaus, historiallinen romaani ja viitteitä ns. Hertta-kirjallisuuteen.

Voin lämpimästi suositella kirjaa lukijalle, joka haluaa antaa kirjan vietäväksi eikä vaa di lukemaltaan yhdenmukaisessa tyyli lajissa pysyttelemistä. Lukuelämys syntyy lukijan herättelystä eri tyyli lajien kautta miettimään naisena elämistä ja mahdollisuutta vapaaseen kirjoittamiseen eri aikakausina. Jos avaa sydämensä ja antaa tarinan viedä, jotkut pienet epäjohtomukaisuudet tai tyyli lliset ylilyön nit eivät lukukokemusta haittaa. Koskaan ei voi olla varma, vaikka nämäkin olisivat kirjailijan tarkoituksellisia valintoja!

NUPPU ROUHIAINEN
KUVA: AVIADOR

RIINA TANSKANEN

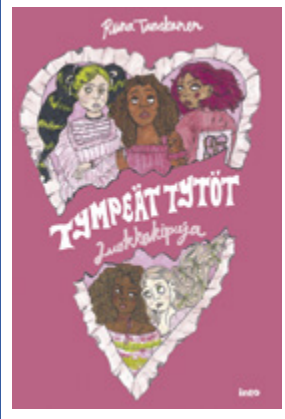
Tympeät tytöt - Luokkakipuja

Into 2025

Riina Tanskanen (s.1998) on imatralais-tamperelainen sar-

jakuva piirtäjä, kuvataiteilija, kirjallisuustieteilijä, kirjailija ja yhteiskuntakriitikko. Hän perusti koronan aikana Instagramiin Tympeät tytöt -taidelineen, jolla on nykyisin yli 60 000 seuraajaa. Esikoisteoksestaan *Tympeät tytöt - Aikuis tumsiruitejä* (2021) hän sai tiedonjulkistamispalkinnon vuonna 2022 ja oli Sarjakuva-Finlandia-ehdokas. Hän on myös nuorten verkkomedian Vita nuovan perustaja ja toinen päätoimittaja.

Hänen uudessa kirjassaan *Tympeät tytöt - Luokkakipuja* on kahdeksan tarinaa: *Kummitustalo*, *Boy meets boy*, *Toipuva girlboss*, *Luokkakipuja*, *Syrjäseutujen tytöt*, *Vuosisadan rakkaustarina*, *Ihmemaaja* ja *Kutojanaiset*. Siinä pureudutaan patriarkaatin, kapitalismin ja talouden kytköksiin ja 'totuuksiin' tyttö näkökulmasta. Siihen, kuinka ne vaikuttavat ihmiskäsityksiin ja erityisesti tyttöjen ja naisten elämään. Tanskanen kirjoittaa esimerkiksi siitä, miten naisten ja tyttöjen näkymätön tai huonosti palkattu työ on aina kannatellut taloutta. Kuinka maailman tytöt ja naiset tekevät joka päivä 12,5 miljardia tuntia ilmaista työtä. Teksti on suorasukaista ja kärsivällistä. Adam Smithin tokaisu "Kilpailu on ihmisiä liikuttava koneisto - yksikään ihminen ei tekisi mitään ilman kilpailua!" rinnastuu iäkkään naisen kuvaan ja Katrine Marçalin kirjaan "Kuka valmisti Adam Smithin päivällisen?" Syrjäseudulla kerrotaan

vahvojen, kaikesta työstä selviytyvien naisten tarinoita, miesten valikoidessa omat työnsä. Naisten hyvinvoinnista ja hyvältä näyttävästä kehostakin on tullut suorittamisen ja erilaisten tuotteidenkäytön maraton, mihin feministitkin ovat sortuneet. Luokkakahvillä on myös nurja puolensa. Kaikissa tarinoissa lentelevä pieni enkeli sanoittaa taustoja, kyselee hankalia ja on tyttöjen ja naisten puolella.

Tanskanen kirjaa oli jännittävää lukea. Visuaalisuuden ja tekstien vuoropuhelu toimi ja vaati lukijaa tarkkaan lähilukemiseen. Tekstissä ja kuvissa vilisee kuuluisia feministejä, filosofi ja teoreetikoita, kulttuurihahmoja ja nykykirjailijoita. Kirja sisältää viittauksia, sitaatteja, tutkimustuloksia, barometreja; osin tarvitsin suurennuslasia! Yhteiskuntakritiikki ja ajankohdattaiset kysymykset suodattavat ruskeitten ja valkoisten tyttöjen rikkaanraikkaan ja vaativan maailman kautta. Kirja yllätti, ärsytti, nauratti - ja toimi puhuttelevana hyppynä nykytyttöyteen. Mieleeni tuli ruotsalainen sarjakuva piirtäjä Liv Strömquist, jonka teoksissa on paljon samaa energiaa ja paneutumista. Kirjan lopussa on mittavasta taustatyöstä kertova lähde- ja inspiraatioluettelo.

Tampereen Työväen museo Werstaalla on Tympeät tytöt - Luokkakipuja -kirjan originaali piirrosten näyttely tammikuulle 2026 saakka.

LEENA RÖNKÖ
KUVA: INTO

MUUTOKSIA OPETUSNEUVOS HILJA VILKEMAAN STIPENDISÄÄTIÖ SR:N TUKIKÄYTÄNTÖIHIN

Stipendisäätiön sääntömuutos on merkitty säätiörekisteriin 18.8.2025. Säännöt antavat mm. Naisliiton jäsenyhdistyksille mahdollisuuden hakea suoraan säätiöltä tukea tapahtumien järjestämiseen säätiön sääntöjen edellyttämällä tavalla. Hakemisesta säätiö tiedottaa vielä tarkemmin syksyn kuluessa.

Marja-Riitta Tervahauta

Opetusneuvos Hilja Vilkeään Stipendisäätiö sr
puheenjohtaja

Suomalainen
Naisliitto

YHDESSÄ TASA-ARVON ASIALLA
Yhdenvertaisuus on ihmisyyttä

LIITY AKTIIVISEEN JOUKKOOMME!

Valittavanasi on kuusi Suomalaisen Naisliiton vireää jäsenyhdistystä: Helsinki, Hämeenlinna, Jyväskylä, Oulu, Tornio ja Vaasa.

Edistämme naisten asemaa, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

TARJOAMME

osallisuutta · yhteisöllisyyden iloa ja voimaa · mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa · laajan naisverkoston · seminaareja, kiinnostavia tapahtumia ja virkistäviä jäseniltoja · jäsenlehden Minnan

Tervetuloa mukaan!

OTA YHTEYTTÄ:
toimisto@suomalainennaisliitto.fi

Suomalainen Naisliitto · Aurorankatu 17 A 11 · 00100 Helsinki

www.suomalainennaisliitto.fi

SUOMALAINEN NAISLIITTO

Aurorankatu 17 a 11
00100 Helsinki
toimisto
@suomalainennaisliitto.fi

Puheenjohtaja

NUPPU ROUHIAINEN
nuppu.rouhiainen
@suomalainennaisliitto.fi

Jäsenyhdistykset ja niiden puheenjohtajat:

Helsingin yhdistys
HELJÄ MAJAMAA
toimisto
@naisliittohelsinki.fi

Hämeenlinnan yhdistys
PIRKKO KESKINEN
pirkkoanneli.keskinen
@gmail.com

Jyväskylän osasto
TUULA RIIPINEN
tuula.riipinen12
@gmail.com

Oulun osasto
TIINA Tervaskanto-Mäentausta
tiina.tervaskanto
@gmail.com

Tornion yhdistys
MARJA-RIITTA TERVAHAUTA
marjariitta.tervahauta
@gmail.com

Vaasan Suomalainen Naishubi
ANNEMARI VANHAVIITAKOSKI
annemari.vanhaviitakoski
@live.com

*Heikkomuuden hierarkiasta / haluamme harvoin myöntää / olevamme osallisia /
me topakat-tytöt-mahtavat-mimmit / lahjakkaat-leidit-ahkerat-akat / touhukkaat-
kukkahattutädit / reippaat-rouvashenkilöt... / Siksi kai valta ei vieläkään ole ilmeisin
vahuutemme. / On määriteltävä mahdollisuudet uudelleen / oltava vallattoman
ovelasti vaikuttamassa / oivallettava herkkyyks voimaksi.*

AINO KROHN

Hämeenlinnan Naisten Ääni -näyttelyn julisteet
suunnitellut Aino Krohn pöimii julisteista oman
suosikkinsa "Lasikaton rikkojan". Siihen liittyy myös
yksi hänen tulevan uuden runokirjansa runoista.

Suomalainen
Naisliitto

NAISTEN ÄÄNI

Ku
ltti